

Početna stranica>Vaša prava>Temeljna prava>Poslovanje i ljudska prava

Poslovanje i ljudska prava

Poslovne aktivnosti koje bi mogle imati negativan učinak na ljudska prava na svjetskoj razini te odgovor EU-a.

Poslovne aktivnosti pokretač su gospodarstva s obzirom na to da otvaranjem radnih mjesta i pružanjem robe i usluga pridonose gospodarskom i društvenom razvoju. Međutim, one istodobno mogu negativno utjecati na ljudska prava, uključujući u pitanjima povezanim s okolišem, radnom snagom i društvom.

Konkretno, poduzeća (svojim aktivnostima ili propustima odnosno aktivnostima ili propustima svojih lanaca opskrbe) mogu negativno utjecati na cijeli niz međunarodno priznatih ljudskih prava, koja se među ostalim odnose na:

- građanska i politička prava
- gospodarska i kulturna prava
- jednakost i nediskriminaciju
- prava djeteta
- slobodu izražavanja
- zaštitu podataka
- pravo na pošteno suđenje
- prava povezana s okolišem i održivost
- radnička prava
- prava na zdravstvenu zaštitu
- prava zaštite potrošača.

Kako bi osigurali pozitivan doprinos poduzeća te spriječili njihov negativni utjecaj, Ujedinjeni narodi (UN), Međunarodna organizacija rada (MOR) i Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) utvrdili su očekivani pristup odgovornom poslovanju na svjetskoj razini.

Konkretno:

Vodeća načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima iz 2011. prvi su međunarodno dogovoreni standardi za sprječavanje i otklanjanje rizika kojima su izložena ljudska prava povezana s poslovnim aktivnostima.

Smjernice OECD-a donesene 1976. i **ažurirane 2011.** uključuju poglavlje o ljudskim pravima, koje je usklađeno s vodećim načelima o poslovanju i ljudskim pravima.

Trostrana deklaracija MOR-a o načelima za multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku ažurirana je 2017. kako bi se obuhvatili novi standardi rada te upućivanja na vodeća načela o poslovanju i ljudskim pravima i na Program održivog razvoja do 2030.

Osim toga, Vijeće Europe **2016.** donijelo je **Preporuku o poslovanju i ljudskim pravima** usmjerenu na omogućavanje pristupa pravnom lijeku, uz poseban naglasak na potrebe za dodatnom zaštitom radnika, djece, autohtonih naroda i branitelja ljudskih prava.

Kad je riječ o pristupu pravnom lijeku, u vodećim načelima o poslovanju i ljudskim pravima navodi se da se od zemalja očekuje da poduzmu odgovarajuće korake kako bi osigurale pristup djelotvornom pravnom lijeku osobama čija su ljudska prava povrijeđena uslijed poslovnih aktivnosti. To se može ostvariti s pomoću pravosudnih, upravnih, zakonodavnih i drugih odgovarajućih sredstava. U vodećim načelima o poslovanju i ljudskim pravima navodi se i da se od društava koja su svojim aktivnostima prouzročila negativan utjecaj ili pridonijela negativnom utjecaju očekuje da otklone taj problem pravnim lijekom.

Odgovor EU-a

Povelja Europske unije o temeljnim pravima uključuje nekoliko relevantnih pravila, kao što su ona koja se odnose na:

- zabranu ropstva i prisilnog rada (članak 5.)
- slobodu poduzetništva (članak 16.)
- nediskriminaciju (članak 21.)
- prava djeteta (članak 24.)
- poštene i pravične radne uvjete (članak 31.)
- zabranu rada djece (članak 32.)
- zdravstvenu zaštitu (članak 35.)
- zaštitu okoliša (članak 37.)
- zaštitu potrošača (članak 38.)
- pravo na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje (članak 47.).

EU je na negativan utjecaj koji poslovne aktivnosti imaju na ljudska prava odgovorio na sljedeće načine:

2011. – strategija EU-a kojom se naglašava predanost provedbi vodećih načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima

2015. – Komisijin **pregled napretka koji je EU ostvario u pogledu provedbe vodećih načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima**

2017. – u **izvješću Agencije za temeljna prava**, napisanom jasnim jezikom za opću javnost, preporučuje se izrada pregleda svih pravnih lijekova

2019. – Komisijin pregled napretka: **Društveno odgovorno poslovanje, odgovorno poslovno ponašanje te poslovanje i ljudska prava** (SWD(2019) 143)

2019. –

Agencija za temeljna prava – izvješće o pregledu slučajeva povrede ljudskih prava povezanih s poslovanjem koji su prijavljeni u EU-u i dostupnih pravnih lijekova

Posljednji put ažurirano: 28/07/2020

Stranicu održava Europska komisija. Informacije na ovoj stranici ne odražavaju nužno službeno stajalište Europske komisije. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest koja se odnosi na propise za autorska prava za europske stranice.

Poslovanje i ljudska prava - Češka

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Uključuje li ta zaštita naknadu?

Žrtvama povreda ljudskih prava koje je počinilo poduzeće zaštita se dodjeljuje na razini redovnih sudova.

Osobe čija su prava povrijeđena zaštitu mogu tražiti u parničnom ili kaznenom postupku pred redovnim sudovima, a nakon toga prema potrebi i pred Ustavnim sudom.

U slučaju povreda građanskopravne prirode obično se može podnijeti tužba radi ispunjenja obveze, kojom tužitelj može tražiti izvršenje bilo koje zakonske obveze. Tužitelj obično može zahtijevati da tuženik nešto dâ tužitelju, da tuženik nešto učini, da tuženik prestane obavljati nezakonite radnje ili se suzdrži od takvih radnji ili da tuženik dopusti određene radnje. Tužitelj može tražiti i ispunjenje obveze naknade imovinske ili neimovinske štete uzrokovane krivnjom tuženika.

Ako je do povrede prava došlo radnjom koja ima obilježja kaznenog djela, kaznena prijava može se podnijeti bilo kojem policijskom tijelu, uredu javnog tužitelja ili usmeno sudu. Na temelju kaznene prijave javni tužitelj može pokrenuti postupak pred sudom, koji potom odlučuje o krivnji i kazni. Sud je neovisan u donošenju odluka te ga obvezuju samo zakoni.

Ako je žrtva kao posljedica kaznenog djela narušeno zdravlje ili nanesena imovinska ili neimovinska šteta, ili je počinitelj kaznenim djelom stekao imovinsku korist na štetu žrtve, žrtva može od suda zatražiti da u osuđujućoj presudi tuženiku odredi obvezu isplate financijske naknade za imovinsku ili neimovinsku štetu koju je žrtva pretrpjela zbog kaznenog djela (što se naziva adhezijskim postupkom) [1]. Žrtva to mora učiniti prije iznošenja dokaza tijekom suđenja ili najkasnije na prvoj raspravi o sporazumu o krivnji i kazni ako je takav sporazum postignut.

Žrtva povrede ljudskih prava („oštećena stranka“) nema pravo žalbe protiv presude suda na osnovi toga da je izreka presude (tj. sama odluka) netočna.

Međutim, žrtva može podnijeti žalbu protiv odluke suda o isplati financijske naknade za imovinsku ili neimovinsku štetu ili odluke o predaji nezakonito stečene imovinske koristi na osnovi toga da je ta odluka netočna, ako je žrtva iznijela takav zahtjev.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljno izrabljivanje radne snage?

Slučajevi teške povrede ljudskih prava smatraju se kaznenim djelima u skladu s Kaznenim zakonikom. Pri određivanju kazne sud, osim situacije počinitelja i interesa žrtve zaštićenih zakonom, uzima u obzir vrstu i težinu kaznenih djela. Općenito govoreći, Kaznenim zakonikom propisane su strože kazne za određena kaznena djela koja su u njemu klasificirana i koja imaju veću težinu za društvo. Takva težina može proizlaziti iz prilično velike opasnosti ili štete za žrtvu kaznenog djela, načina počinjenja kaznenog djela ili posebnog motiva. To može uključivati počinjenje kaznenog djela s namjerom ili iz svjesnog nehaja, ponavljanje kaznenog djela, dobivanje znatne ili velike koristi počinjenjem kaznenog djela ili uzrokovanje teške tjelesne ozljede ili smrti.

Kazneni zakonik sadržava posebnu glavu o kaznenim djelima protiv okoliša. Osim osnovnih činjenica koje čine ta kaznena djela, u Kaznenom zakoniku utvrđene su i određene kvalificirane okolnosti koje odražavaju veću težinu kaznenih djela za društvo te se propisuju strože kazne za njih. Kazne mogu uključivati čak i zatvorsku kaznu u slučaju fizičkih osoba te prestanak poslovanja subjekta u slučaju pravnih osoba.

To se *mutatis mutandis* primjenjuje i na izrabljivanje radne snage. U Kaznenom zakoniku ne navodi se pojam „izrabljivanje radne snage“, ali ropstvo i sluzenje [2], prisilni rad i drugi oblici iskorištavanja [3], koji se smatraju kaznenim djelom trgovine ljudima, mogu se obuhvatiti tim pojmom. To može podrazumijevati i posebno izrabljujuće radne uvjete [4], koji su jedno od temeljnih obilježja činjenica koje čine kazneno djelo nezakonitog zapošljavanja stranih državljana. Za ta su kaznena djela utvrđene i određene kvalificirane okolnosti, čije postojanje u predmetu može biti temelj za strože kazne.

3. Žrtva sam povrede ljudskih prava zbog aktivnosti europske transnacionalne korporacije koja je počinjena izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za traženje pravne zaštite zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

Općenito vrijedi odgovor na pitanje br. 1. Češka tijela imaju primarnu nadležnost za rješavanje slučajeva koji su se dogodili u Češkoj, osim ako pravom EU-a ili međunarodnim sporazumima nije utvrđeno drukčije.

4. Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Mogu li ta tijela istražiti moj predmet ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (kao što je inspektorat rada ili inspektorat za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

Pučki pravobranitelj ima određene ovlasti na temelju kojih može pružiti potporu i zaštitu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinila poduzeća. To posebno uključuje pružanje pomoći građanima EU-a, istraživanje pritužbi na rad tijela državne uprave te suradnju sa žrtvama diskriminacije i njihovo usmjeravanje. Kad je riječ o pružanju pomoći građanima EU-a, svi građani EU-a mogu pučkom pravobranitelju podnijeti zahtjev za pomoć u pitanjima koja se odnose na njihova prava kao zaposlenika i građana EU-a. Pučki pravobranitelj u okviru te aktivnosti informira građane EU-a o njihovim pravima, o tijelima kojima bi se trebali obratiti te o koracima koje mogu poduzeti. Osim toga, pučki pravobranitelj pruža smjernice u slučajevima sumnje na diskriminaciju na temelju državljanstva te u slučajevima podnošenja zahtjeva za pokretanje postupka zbog diskriminacije. Pučki pravobranitelj može komunicirati s tijelima koja imaju sličnu ulogu u drugim državama članicama EU-a. Osim pučkom pravobranitelju, žrtve povreda ljudskih prava koje su počinila poduzeća mogu se obratiti i češkom centru SOLVIT. Centar SOLVIT istražuje pritužbe u slučajevima u kojima javno tijelo neke države članice EU-a ne postupa u skladu s europskim pravom i nanosi štetu pravima osoba (građana i poduzeća).

Pučki pravobranitelj istražuje i pritužbe protiv tijela državne uprave koja su nadležna za nadzor izvršavanja obveza subjekata u privatnom vlasništvu (obično su to inspekcijiska i nadzorna tijela). Međutim, pučki pravobranitelj ne može istraživati same aktivnosti tih subjekata u privatnom vlasništvu. Jednako je važno istaknuti da je pučki pravobranitelj ovlašten djelovati kao nacionalno tijelo za jednako postupanje i zaštitu od diskriminacije. U tom pogledu pučki pravobranitelj surađuje sa žrtvama diskriminacije i usmjerava ih.

Češka ima i nacionalne nadzorne institucije u svakom sektoru državne uprave. Te institucije u pravilu prihvaćaju prijedloge i pritužbe građana. Ako tijekom provjere utvrde da je povrijeđen propis, mogu odrediti obvezu ispravljanja te situacije, a u slučaju ozbiljnije povrede mogu naložiti plaćanje novčane kazne. Neke su od tih institucija Češko inspekcijisko tijelo za trgovinu (*Česká obchodní inspekce*), nadležno za pružanje robe i usluga, Češko inspekcijisko tijelo za poljoprivredu i hranu (*Státní zemědělská a potravinářská inspekce*) i Državna veterinarska uprava (*Státní veterinární správa*) za prehrambene proizvode te regionalni centri javnog zdravstva za kozmetičke proizvode i predmete koji dolaze u dodir s hranom. Nadalje, kad je riječ o radnim odnosima, to su Državni ured inspektorata rada (*Státní úřad inspekce práce*) i regionalni uredi inspektorata rada. Kad je riječ o okolišu, može se obratiti Češkom inspekcijiskom tijelu za okoliš (*Česká inspekce životního prostředí*). Mjesna nadležnost tih institucija obično je ograničena na Češku.

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede počinjene izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih aktivnosti u vašoj zemlji? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju sustava?

U češkom pravu europskim transnacionalnim korporacijama nije određena obveza uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica poslovnih aktivnosti niti obveza praćenja tih aktivnosti. Stoga je češka vlada poduzećima preporučila da razmotre primjenu vlastitih internih mehanizama dužne pažnje za utvrđivanje i otklanjanje rizika od povreda ljudskih prava. [5]. Sudjelovanje skupina dionika – zaposlenika i pripadnika javnosti s izravnim interesom – trebalo bi biti obavezan dio takvih mehanizama. Međutim, ta vladina preporuka nije zakonski obvezujuća.

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima? Koje će troškove pravna pomoć pokriti? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

Ako osoba traži zaštitu svojih prava kao stranka u parničnom postupku, može sudu podnijeti zahtjev za imenovanje pravnog zastupnika. Sud imenuje pravnog zastupnika ako stranka ispunjava uvjete za izuzeće od plaćanja sudskih pristojbi i imenovanje zastupnika nužno je za zaštitu interesa stranke. Pritom sud imenuje odvjetnika samo ako je to potrebno za zaštitu interesa stranke (posebno u složenijim postupcima) ili u slučaju imenovanja zastupnika u postupku u kojem stranku mora zastupati odvjetnik (javni bilježnik).

U kaznenim postupcima žrtvama kaznenih djela pruža se stručna pomoć koja uključuje psihološko savjetovanje, savjete o socijalnim pitanjima, pravnu pomoć, pružanje pravnih informacija i programe oporavka. Žrtva ima i pravo na pristup informacijama o predmetu u kojem je bila žrtva kaznenog djela. Kad je riječ o pravnoj pomoći, to uključuje, među ostalim, zastupanje u postupku pred sudovima i drugim tijelima, pružanje pravnih savjeta, sastavljanje dokumenata i pripremu pravnih analiza.

Žrtva koja je pretrpjela tešku tjelesnu ozljedu uzrokovanu namjernim kaznenim djelom i nadživjeli član obitelji žrtve čija je smrt uzrokovana kaznenim djelom mogu podnijeti zahtjev za pravnu pomoć koja se pruža bez naknade ili uz smanjenu naknadu. Sud odobrava pravnu pomoć koja se pruža bez naknade ili uz smanjenu naknadu ako žrtva / nadživjeli član obitelji dokaže da ne raspolaže dovoljnim sredstvima za plaćanje troškova imenovanja odvjetnika. Sud donosi istu odluku i u slučaju u kojem žrtva / nadživjeli član obitelji traži naknadu štete i očigledno postoji potreba za odvjetničkim zastupanjem. Osim u prethodno navedenim slučajevima, besplatna pravna pomoć pruža se, na temelju zahtjeva, posebno ranjivim žrtvama koje uključuju djecu, vrlo stare osobe i osobe s invaliditetom te žrtve kaznenih djela utvrđenih zakonom, među ostalim žrtve trgovine ljudima. Prethodno navedene osobe općenito imaju pravo na besplatnu stručnu pomoć te imaju dodatna posebna prava kao što su pravo na to da ne dolaze u kontakt s počiniteljem i pravo na zaštitu tijekom ispitivanja ili prijave. Osobe koje su u sporu s fizičkom osobom koja živi izvan Češke ili pravnom osobom koja ima sjedište izvan Češke, a koje ne raspolažu dovoljnim sredstvima za plaćanje troškova sudskog postupka, mogu podnijeti zahtjev za pravnu pomoć u prekograničnim sporovima u skladu s [Direktivom](#) o pravnoj pomoći u prekograničnim sporovima. Takva pravna pomoć obuhvaća savjetovanje prije pokretanja postupka radi postizanja izvansudske nagodbe, pravnu pomoć za pokretanje postupka pred sudom te zastupanje pred sudom i pomoć u podmirivanju troškova postupka ili oslobođenje od njihova plaćanja. Osobe koje nisu građani EU-a i ne žive u EU-u, a žrtve su povreda ljudskih prava koje su pretrpjele u okviru poslovanja u Češkoj imaju pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima kao građani Češke.

[1] Članak 43. stavak 3. Zakona br. 141/1961 o kaznenom postupku (Zakonik o kaznenom postupku)

[2] Članak 168. stavak 1. i članak 168. stavak 2. točka (d) Kaznenog zakonika (trgovina ljudima)

[3] Članak 168. stavak 1. i članak 168. stavak 2. točka (e) Kaznenog zakonika (trgovina ljudima)

[4] Članak 342. stavak 1. Kaznenog zakonika (nezakonito zapošljavanje stranih državljana)

[5] Nacionalni akcijski plan za poduzeća i ljudska prava za razdoblje 2017. – 2022. (*Národní akční plán pro byznys a lidská práva na období 2017–2022*), str. 30.

Posljednji put ažurirano: 28/07/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Danska

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Uključuje li ta zaštita naknadu?

Sudska zaštita u slučaju povrede ljudskih prava zajamčena je Europskom konvencijom o ljudskim pravima, Poveljom Europske unije o temeljnim pravima i Ustavom Kraljevine Danske (*Danmarks Riges Grundlov*). Jednako se postupa u slučaju povreda ljudskih prava koje su počinila poduzeća i onih koje nisu počinila poduzeća.

Europska konvencija o ljudskim pravima

Europska konvencija o ljudskim pravima prenesena je u dansko pravo Zakonom br. 285 od 29. travnja 1992. U skladu s danskom sudskom praksom javna tijela mogu biti odgovorna za plaćanje naknade imovinske ili neimovinske štete za svaku povredu Europske konvencije o ljudskim pravima. Prema danskoj sudskoj praksi ta je odgovornost objektivna te se primjenjuju i opća načela danskog odštetnog prava.

Povelja Europske unije o temeljnim pravima

Sva danska javna tijela u provedbi prava EU-a dužna su poštovati Povelju Europske unije o temeljnim pravima. Danski sudovi dužni su osigurati i potreban pristup pravosuđu kako bi se zajamčila učinkovita zaštita prava u područjima na koja se primjenjuje pravo EU-a. To uključuje Povelju o temeljnim pravima Europske unije.

Ustav Kraljevine Danske

U poglavljima VII. i VIII. Ustava Danske navodi se niz sloboda i ljudskih prava. Osobne slobode obuhvaćaju zaštitu osobne slobode (članak 71.), doma i privatnosti (članak 72.), prava vlasništva (članak 73.), slobode vjere i prava na nediskriminaciju (članci 67., 68. i 70.). Političke slobode odnose se na slobodu govora (članak 77.), slobodu udruživanja (članak 78.) i slobodu okupljanja (članak 79.). Ustavom je obuhvaćeno i pravo na slobodan i ravnopravan pristup trgovanju (članak 74.), pravo na javnu pomoć (članak 75.) te pravo na besplatno osnovnoškolsko obrazovanje i pravo na izbor škole (članak 76.).

Člankom 73. Ustava utvrđena je pravna osnova za pravo na punu naknadu za izvlaštenje koja se isplaćuje s obzirom na financijski gubitak koji je nastao kao posljedica izvlaštenja.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljno izrabljivanje radne snage?

Ne postoje posebna pravila za teške povrede ljudskih prava na nacionalnoj niti na međunarodnoj razini. Međutim, načelo proporcionalnosti ima ulogu u procjenjivanju povreda ljudskih prava, uključujući težinu povrede. Sudska zaštita u slučaju povrede ljudskih prava zajamčena je Europskom konvencijom o ljudskim pravima, Poveljom Europske unije o temeljnim pravima i Ustavom Kraljevine Danske.

3. Žrtva sam povrede ljudskih prava zbog aktivnosti europske transnacionalne korporacije koja je počinjena izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za traženje pravne zaštite zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

U načelu sve fizičke osobe u Danskoj mogu pokrenuti postupak pred nacionalnim sudovima. To se odnosi na građane EU-a i državljane trećih zemalja.

Dodatne informacije i smjernice o pokretanju postupka pred sudom možete pronaći na <http://www.domstol.dk/>.

4. Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Mogu li ta tijela istražiti moj predmet ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (kao što je inspektorat rada ili inspektorat za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

Nacionalna institucija za ljudska prava u Danskoj, danski Institut za ljudska prava (*Institut for Menneskerettigheder*), ima kao cilj promicanje i zaštitu ljudskih prava uključujući, među ostalim, savjetovanje danskog parlamenta (*Folketinget*), danske vlade, drugih javnih tijela i privatnih dionika o ljudskim pravima i upravljanje informacijama o ljudskim pravima. Danski Institut za ljudska prava može pomoći žrtvama diskriminacije i pri podnošenju pritužbi zbog diskriminacije, pri čemu se propisno uzimaju u obzir prava žrtava, udruženja, organizacija i drugih pravnih osoba.

Danski parlamentarni pravobranitelj u načelu se bavi samo pritužbama protiv javne uprave.

U Danskoj postoje odvojeni mehanizmi za rješavanje predmeta povezanih s povredama ljudskih prava koje su počinila poduzeća, uključujući danske sudove, Radni sud (*arbejdsretten*), Nacionalni odbor za industrijske ozljede (*Arbejdsskade styrelsen*), Odbor za jednako postupanje (*Ligebehandlingsnævnet*), Instituciju za mirenje i rješavanje pritužbi u svrhu odgovornog poslovanja (*Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd*, MKI) i druge. Kad je riječ o tržištu rada, stranke u predmetima koji mogu utjecati na ljudska prava ponekad sklapaju povjerljivi sporazum o mirenju.

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede počinjene izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih aktivnosti u vašoj zemlji? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju sustava?

U danskom pravu europske transnacionalne korporacije nemaju obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti.

Danska je zakonom osnovala Instituciju za mirenje i rješavanje pritužbi u svrhu odgovornog poslovanja (MKI) koja radi na stvaranju okvira za mirenje, dijalog i rješavanje sukoba.

MKI je danska nacionalna kontaktna točka OECD-a, a njegova je zadaća rješavanje pritužbi zbog, među ostalim, potencijalno neodgovornog poslovanja danskih poduzeća u Danskoj i inozemstvu, primjerice u okviru njihovih poslovnih odnosa, te nuđenje mogućnosti mirenja između oštećene stranke i stranke koja je predmet pritužbe. MKI rješava pritužbe i može ponuditi mirenje u predmetima koji se odnose na povrede Smjernica OECD-a za multinacionalna poduzeća, uključujući predmete koji se odnose na ljudska prava, prava radnika, međunarodne standarde zaštite okoliša i korupciju.

MKI objavljuje godišnja izvješća o svojem radu, uključujući obrađene pritužbe i postupke mirenja. Pri rješavanju pritužbe MKI može dati i javne izjave koje mogu uključivati, na primjer, kritiku postupanja poduzeća.

MKI je neovisna institucija s ovlastima za istraživanje predmeta na vlastitu inicijativu, ali ne nadzire aktivnosti danskih poduzeća.

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima? Koje će troškove pravna pomoć pokriti? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

Osobe koje su žrtve povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće nemaju posebna prava (vidjeti pitanje br. 1). U Danskoj postoje dvije vrste pravne pomoći koju financira država: besplatni postupak (*fri proces*) i državna pravna pomoć (*offentlig retshjælp*). Za dobivanje pravne pomoći nije potrebno biti danski državljanin ili građanin EU-a.

Besplatni postupak

Ako je podnositelju odobren zahtjev za besplatni postupak, država će pokriti sve troškove podnositelja zahtjeva. Stoga je, među ostalim, jedan od uvjeta za besplatni postupak da dohodak podnositelja zahtjeva ne prelazi gornju granicu utvrđenu u članku 325. stavcima od 3. do 5. Zakona o sudskim postupcima (*retsplejeloven*) te da podnositelj zahtjeva nema policu osiguranja pravne zaštite ili drugu policu osiguranja kojom su pokriveni troškovi postupka. Gornje granice dohotka svake se godine povećavaju (vidjeti članak 328. stavak 2. Zakona o sudskim postupcima). Tako 2019. dohodak pojedinačnog podnositelja zahtjeva ne smije biti veći od 329 000 DKK, a kad je riječ o zahtjevu dvoje podnositelja kao para, njihov ukupni dohodak ne smije biti veći od 418 000 DKK. Osim toga, drugi je uvjet u načelu taj da se smatra da podnositelj zahtjeva ima opravdane razloge za pokretanje postupka (vidjeti članak 328. stavak 2. Zakona o sudskim postupcima).

Međutim, u članku 327. Zakona o sudskim postupcima navodi se niz posebnih slučajeva u kojima nije uvjet da podnositelj zahtjeva ima opravdane razloge za pokretanje postupka. U takvim se slučajevima besplatni postupak odobrava ako podnositelj zahtjeva ispunjava financijske uvjete iz članka 325. Međutim, to nužno ne znači da će podnositelj zahtjeva uspjeti u postupku (vidjeti članak 327. stavak 4.).

Državna pravna pomoć

Tri su razine pravne pomoći: vidjeti članak 323. Zakona o sudskim postupcima i Izvršni nalog (*bekendtgørelse*) br. 1503 od 18. prosinca 2019. o državnoj pravnoj pomoći uz odvjetnika. Svatko ima pravo na osnovne (i besplatne) usmjerne savjete o pravnim pitanjima koja su važna za spor te o praktičnim i financijskim mogućnostima pokretanja postupka (1. razina).

Osobe koje ispunjavaju financijske uvjete za besplatni postupak imaju pravo i na određenu besplatnu pravnu pomoć u obliku savjeta i pripreme pojedinačnih pisanih upita, uključujući zahtjev za besplatni postupak itd. (2. razina). U slučaju spora u kojem se smatra da postoji mogućnost zaključenja spora mirenjem uz dodatnu pomoć odvjetnika, dotična osoba ima pravo i na određenu besplatnu pravnu pomoć koju pruža odvjetnik (3. razina).

Naknada za odvjetničku pravnu pomoć 2. razine u 2019. iznosila je 1040 DKK (uključujući PDV). Država plaća 75 % tog iznosa, a ostatak plaća podnositelj zahtjeva za pravnu pomoć. Naknada za odvjetničku pravnu pomoć 3. razine iznosi 2390 DKK (uključujući PDV). Država i podnositelj zahtjeva za pravnu pomoć plaćaju po polovici iznosa. Država plaća puni iznos naknade za pravnu pomoć povezanu sa zahtjevom za besplatni postupak.

Međutim, u načelu se od države ne može tražiti subvencija za pravnu pomoć 2. i 3. razine ako je od početka jasno da će troškovi predmeta prelaziti iznos od 1040 DKK odnosno 2390 DKK. Osim toga, državna subvencija za pravnu pomoć 2. i 3. razine obuhvaća samo naknade koje nisu pokrivenice policom osiguranja pravne zaštite ili drugom vrstom police osiguranja.

Posljednji put ažurirano: 28/12/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Njemačka

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Uključuje li ta zaštita naknadu?

(a) Građansko pravo

Svaka osoba koja smatra da su radnjama njemačkog poduzeća povrijeđena njezina prava može pokrenuti postupak protiv tog poduzeća pred njemačkim građanskim sudovima. Nadležni je sud obično onaj sud u čijoj se mjesnoj nadležnosti nalazi sjedište tuženog poduzeća. Sjedište je poduzeća sjedište utvrđeno njegovim statutom, mjesto u kojem ima sjedište ili glavno mjesto poslovanja. Ta međunarodna nadležnost njemačkih sudova proizlazi iz Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinačena Uredba Bruxelles I). Dodatne informacije o toj uredbi možete pronaći [ovdje](#).

Ako se sjedište tuženog poduzeća ne nalazi u Europskoj uniji ili državi ugovornici Konvencije iz Lugana o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima od 30. listopada 2007., međunarodna nadležnost njemačkih sudova može proizlaziti iz njemačkih pravila parničnog postupka, osobito Zakona o parničnom postupku (*Zivilprozessordnung*, ZPO). Na primjer, u skladu s člankom 32. ZPO-a postupak se može pokrenuti pred njemačkim sudom ako je barem dio izvanugovorne odgovornosti nastao u Njemačkoj. Za radnju se smatra da je počinjena i u mjestu u kojem je osoba koja je uzrokovala štetu izvršila radnju (*Handlungsort*) i u mjestu u kojem je zakonom zaštićeno pravo osobe koja je pretrpjela štetu bilo povrijeđeno (*Erfolgsort*). Te se nadležnosti primjenjuju i na tužbe koje podnesu državljani trećih zemalja koji nemaju boravište u Europskoj uniji.

Nacionalni pravni poredak koji je nadležan za tužbe koje proizlaze iz izvanugovorne odgovornosti utvrđen je Uredbom (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Uredba Rim II). U njoj se navodi da je pravo koje se

primjenjuje u načelu pravo one države u kojoj šteta nastane, bez obzira na to u kojoj je državi nastao događaj koji je prouzročio nastalu štetu te bez obzira na državu ili države u kojima nastanu posredne posljedice tog događaja (članak 4. stavak 1. Uredbe Rim II). Dodatne informacije o primjenjivom pravu možete pronaći [ovdje](#).

Njemačka pravila parničnog postupka sadržavaju instrumente koji omogućuju da se tužbe koje podnesu različiti tužitelji rješavaju skupno, tj. spajanjem parnica (*Streitgenossenschaft*) (vidjeti članak 59. i dalje ZPO-a). U skladu s člankom 59. ZPO-a više osoba može zajednički tužiti ili biti tuženo ako čine jedan pravni subjekt u odnosu na predmet spora ili ako imaju pravo ili obvezu na temelju iste činjenične ili pravne osnove.

Njemačka je 2018. uvela zahtjev za ogledni postupak za donošenje deklaratorne presude (*Musterfeststellungsklage*) za slučajeve u kojima su radnjom poduzeća povrijeđena prava velikog broja potrošača. Posebno kvalificirane udruge za zaštitu potrošača mogu, pod određenim uvjetima, podnijeti zahtjev za ogledni postupak za donošenje deklaratorne presude kojim se traži sudska odluka o ključnim činjeničnim i pravnim pitanjima na kojima se temelje zahtjevi svih potrošača. Zahtjevom za ogledni postupak za donošenje deklaratorne presude zaustavlja se tijek zastare za pojedinačna potraživanja potrošača upisana u registar zahtjeva (potrošači stoga mogu čekati ishod zahtjeva za ogledni postupak za donošenje deklaratorne presude bez rizika od gubitka svojih prava). Upis potraživanja potrošača u registar zahtjeva besplatan je. Deklaratorna presuda (o ključnim činjeničnim i pravnim pitanjima) obvezujuća je za poduzeće i za potrošače upisane u registar. Nakon deklaratorne presude u korist potrošača poduzeće će vjerojatno biti spremno dobrovoljno isplatiti naknade štete. Ako poduzeće to ne učini, potrošači upisani u registar zahtjeva mogu naplatiti svoja potraživanja sudski ili izvansudski na temelju ogledne deklaratorne presude.

(b) Prekršajno pravo

U skladu sa Zakonom o prekršajima (*Gesetz über Ordnungswidrigkeiten*) poduzećima se mogu izreći novčane kazne u iznosu do 10 milijuna EUR ako, na primjer, član uprave poduzeća počini kazneno djelo. To se odnosi i na povrede ljudskih prava koje su počinila poduzeća. Može se izreći i veća novčana kazna ako se time umanjuje gospodarska korist koju je poduzeće steklo prekršajem.

Koalicijskim sporazumom njemačke vlade za 19. zakonodavno razdoblje predviđa se reforma zakona kojim se uređuju kazne za poduzeća. Provedba je u fazi pripreme.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila i na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljne oblike izrabljivanja radne snage?

Njemačko pravo o izvanugovornoj odgovornosti ne sadržava nikakva posebna pravila koja se odnose na teške povrede ljudskih prava. Međutim, ako je zbog teške povrede ljudskih prava povrijeđeno zakonom zaštićeno osobno pravo, može se primjenjivati opća izvanugovorna odgovornost. Na primjer, u skladu s člankom 823. stavkom 1. Građanskog zakonika (*Bürgerliches Gesetzbuch*) osoba koja, namjerno ili nepažnjom, nanese štetu životu ili udovima druge osobe ili njezinu zdravlju, slobodi, imovini ili nekom drugom pravu na nezakonit način odgovorna je za plaćanje naknade štete. Kad je riječ o šteti nastaloj za život ili udove, zdravlje, slobodu, imovinu ili neko drugo pravo osobe, nije odgovorna samo osoba koja je prouzročila štetu, nego i svaka osoba koja nije poduzela nužne i razumne korake da se spriječi nastanak štete trećim stranama, ako je ta osoba stvorila izvor opasnosti (*Verkehrssicherungspflicht*).

Nadalje, u području privatnog prava o odgovornosti za štetu u okolišu postoje posebna djela kažnjiva na temelju objektivne odgovornosti u slučajevima u kojima su povrijeđena zakonom zaštićena prava pojedinaca, na primjer u skladu s člankom 1. i dalje Zakona o odgovornosti za štetu u okolišu (*Umwelthaftungsgesetz*), člankom 25. i dalje Zakona o atomskoj energiji (*Atomgesetz*), člankom 32. i dalje Zakona o genetskom inženjeringu (*Gentechnikgesetz*) i člankom 89. Zakona o gospodarenju vodama (*Wasserhaushaltsgesetz*).

Iz gledišta kaznenog prava teške povrede ljudskih prava obuhvaćene su i općim kaznenim djelima. Teški oblici izrabljivanja radne snage kaznena su djela kažnjiva, na primjer, člankom 233. Kaznenog zakonika (*Strafgesetzbuch*, StGB) (trgovanje ljudima u svrhu izrabljivanja radne snage).

Kako bi se očuvali pristojni životni uvjeti, posebno za buduće generacije, i okoliš je zaštićen kaznenim pravom. U tom pogledu odredbe Kaznenog zakonika (članak 324. i dalje StGB-a) uključuju, kao primarno kazneno zakonodavstvo (*Kernstrafrecht*) u Njemačkoj, sveobuhvatnu zaštitu voda, zraka i tla kao ključnih elemenata okoliša. Ta je osnovna zaštita dopunjena nizom odredbi sekundarnog kaznenog zakonodavstva (*Nebenstrafrecht*) kojima je predviđena i zaštita životinjskog i biljnog svijeta. Istodobno se uzimaju u obzir opsežni zahtjevi zakonodavstva EU-a radi postizanja usklađenosti sa zaštitom okoliša kao prekogranične zadaće.

3. Žrtva sam povrede ljudskih prava zbog aktivnosti europske transnacionalne korporacije koja je nastupila izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za traženje pravne zaštite zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

Svaka osoba koja smatra da su radnjama njemačkog poduzeća povrijeđena njezina prava može pokrenuti postupak protiv tog poduzeća pred njemačkim građanskim sudovima. Nadležni je sud obično onaj sud u čijoj se mjesnoj nadležnosti nalazi sjedište tuženog poduzeća. Sjedište je poduzeća sjedište utvrđeno njegovim statutom, mjesto u kojem ima sjedište ili glavno mjesto poslovanja. Ta međunarodna nadležnost njemačkih sudova proizlazi iz Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinačena Uredba Bruxelles I). Dodatne informacije o toj uredbi možete pronaći [ovdje](#).

Ako se sjedište tuženog poduzeća ne nalazi u Europskoj uniji ili državi ugovornici Konvencije iz Lugana o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima od 30. listopada 2007., međunarodna nadležnost njemačkih sudova može proizlaziti iz njemačkih pravila parničnog postupka, osobito Zakona o parničnom postupku (*Zivilprozessordnung*, ZPO). Na primjer, u skladu s člankom 32. ZPO-a postupak se može pokrenuti pred njemačkim sudom ako je barem dio izvanugovorne odgovornosti nastao u Njemačkoj. Za radnju se smatra da je počinjena i u mjestu u kojem je osoba koja je uzrokovala štetu izvršila radnju (*Handlungsort*) i u mjestu u kojem je zakonom zaštićeno pravo osobe koja je pretrpjela štetu bilo povrijeđeno (*Erfolgsort*). Te se nadležnosti primjenjuju i na tužbe koje podnesu državljani trećih zemalja koji nemaju boravište u Europskoj uniji.

Nacionalni pravni poredak koji je nadležan za tužbe koje proizlaze iz izvanugovorne odgovornosti utvrđen je Uredbom (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Uredba Rim II). U njoj se navodi da je pravo koje se primjenjuje u načelu pravo one države u kojoj šteta nastane, bez obzira na to u kojoj je državi nastao događaj koji je prouzročio nastalu štetu te bez obzira na državu ili države u kojima nastanu posredne posljedice tog događaja (članak 4. stavak 1. Uredbe Rim II). Dodatne informacije o primjenjivom pravu možete pronaći [ovdje](#).

Dodatne informacije možete pronaći [ovdje](#).

4. Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (kao što je inspektorat rada ili inspektorat za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

Njemačka Nacionalna kontaktna točka za Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća djeluje kao izvansudsko tijelo za pritužbe. Dio je Saveznog ministarstva gospodarstva i energetike, a njezina je zadaća informiranje javnosti o Smjernicama OECD-a i njihova djelotvorna provedba. Svaka osoba koja može vjerodostojno dokazati legitimni interes može Nacionalnoj kontaktnoj točki podnijeti pritužbu protiv multinacionalne korporacije zbog moguće povrede Smjernica OECD-a. Nacionalna kontaktna točka ispituje primljene pritužbe i, ako ih prihvati, nudi svoju potporu strankama u sporu u obliku postupka posredovanja ili mirenja kako bi im pomogla da postignu sporazum o spornim pitanjima. Nacionalna kontaktna točka odgovorna je, među ostalim, za pritužbe

zbog nedovoljnog poštovanja ljudskih prava i nedovoljnog uzimanja u obzir ljudskih prava u okviru dubinske analize korporacije, kako je utvrđeno u Smjernicama OECD-a. Revidirana verzija smjernica OECD-a iz 2011., koja uključuje posebne preporuke u pogledu poštovanja ljudskih prava u poduzećima, izričito se temelji na vodećim načelima Ujedinjenih naroda o poslovanju i ljudskim pravima.

Nacionalna kontaktna točka koordinira svoje aktivnosti i odluke s Međuministarskim odborom (IMC) za Smjernice OECD-a. U tom je odboru zastupljeno sedam saveznih ministarstava. Radna skupina za Smjernice OECD-a nudi dodatni forum za razmjenu informacija. Članovi su te radne skupine, osim predstavnika svih saveznih ministarstava iz Međuministarskog odbora za Smjernice OECD-a, predstavnici poslovnih udruženja, sindikata i nevladinih organizacija.

Dodatne informacije o postupku pritužbe pred Nacionalnom kontaktnom točkom (uključujući informacije o primljenim pritužbama i mjerama poduzetima u vezi s njima) možete pronaći [ovdje](#) na internetskim stranicama njemačke Nacionalne kontaktne točke.

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede koje su počinjene izvan Europske unije? Tko je odgovoran za nadzor uspostave tih mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju sustava?

Savezna vlada je u Nacionalnom akcijskom planu za poduzeća i ljudska prava za razdoblje 2016. – 2020. utvrdila da se očekuje da sva poduzeća na odgovarajući način integriraju postupke dužne pažnje u pogledu ljudskih prava u svoje poslovne aktivnosti u Njemačkoj i cijelom svijetu, odnosno izvan EU-a. To očekivanje nije zakonska odredba. U Nacionalnom akcijskom planu dužna pažnja u pogledu ljudskih prava određena je na temelju pet osnovnih elemenata, od kojih je jedan to da poduzeće uspostavi mehanizam za podnošenje pritužbi.

U tom se kontekstu u Nacionalnom akcijskom planu ističe važna uloga koju mogu imati nevladini mehanizmi za podnošenje pritužbi te se poduzeća potiču da sudjeluju u takvim mehanizmima ili ih uspostave. U Nacionalnom akcijskom planu navodi se niz zahtjeva u pogledu uspostave i funkcioniranja nevladinih mehanizama za podnošenje pritužbi. Na primjer, mehanizam za podnošenje pritužbi trebao bi biti strukturiran ovisno o ciljnoj skupini. Pri uspostavi novih i primjeni postojećih mehanizama trebalo bi voditi računa o tome da ti mehanizmi jamče pošten, uravnotežen i predvidljiv postupak kojem može pristupiti svaka osoba čija su prava potencijalno povrijeđena. Postupak bi trebao omogućiti što veću transparentnost za uključene stranke te bi trebao biti u skladu s međunarodnim standardima u pogledu ljudskih prava. Neka su njemačka poduzeća već uspostavila interne ili sektorske mehanizme za podnošenje pritužbi kojima se zaposlenicima i osobama koje nisu zaposlenici poduzeća omogućuje da prijave povrede ljudskih prava.

Savezna vlada nadzire status provedbe dužne pažnje u pogledu ljudskih prava u poduzećima preko ankete koja se provodi jednom godišnje od 2018. do 2020. u skladu sa znanstvenim standardima. Tom će se anketom dobiti empirijski podaci o tome jesu li poduzeća s više od 500 zaposlenika uspostavila mehanizme za podnošenje pritužbi i ispunjavaju li ti mehanizmi svoju svrhu. Rezultati praćenja provedbe Nacionalnog akcijskog plana važni su i za raspravu Savezne vlade o poduzimanju daljnjih mjera na temelju trenutnog nacionalnog akcijskog plana. Ako rezultati praćenja provedbe Nacionalnog akcijskog plana pokažu da je manje od 50 % predmetnih poduzeća ispunilo zahtjeve iz Plana u pogledu dužne pažnje, Savezna vlada će u skladu s Planom razmotriti poduzimanje daljnjih koraka, uključujući zakonodavne mjere. U koalicijskom sporazumu sadašnje savezne vlade navodi se i da, ovisno o ishodu sveobuhvatnog i djelotvornog preispitivanja Nacionalnog akcijskog plana, Savezna vlada može poduzeti zakonodavne mjere i pružiti potporu regulaciji na razini EU-a.

Članovi višedioničkog Partnerstva za održivu tekstilnu proizvodnju posebnu važnost pridaju osiguravanju djelotvornih mehanizama za podnošenje pritužbi u globalnim vrijednosnim i opskrbnim lancima. Stoga se u okviru stručne skupine za mehanizme za podnošenje pritužbi razmjenjuju informacije i primjeri najbolje prakse različitih članova. Nadalje, Partnerstvo za održivu tekstilnu proizvodnju sklopilo je sporazum o suradnji sa zakladom Fair Wear koja je aktivna u području mehanizama za podnošenje pritužbi u sedam zemalja s tekstilnom proizvodnjom.

U okviru njemačke razvojne suradnje trenutno se pruža potpora projektima za poboljšanje radnih uvjeta u tekstilnom sektoru u Bangladešu, Mjanmaru i Pakistanu. Aktivnosti projekata uključuju i razvoj i provedbu strategija za djelotvorne mehanizme za podnošenje pritužbi.

U okviru pristupa Saveznog ministarstva gospodarske suradnje i razvoja u području ljudskih prava vladine organizacije koje provode njemačke inicijative razvojne suradnje uvele su mehanizme za podnošenje pritužbi: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH (GIZ) kao poduzeće u državnom vlasništvu i KfW Entwicklungsbank kao razvojna banka i javnopravna institucija počeli su uspostavljati svoje mehanizme za podnošenje pritužbi u području ljudskih prava 2013. Nakon njih su 2017. to učinila dva viša savezna tijela: Savezni zavod za geološke znanosti i prirodne resurse (*Bundesanstalt für Geowissenschaften und Rohstoffe*, BGR) i Državni meteorološki zavod (*Physikalisch-Technische Bundesanstalt*, PTB).

Mehanizmi za podnošenje pritužbi dostupni su javnosti, a bave se i pritužbama koje se odnose na aktivnosti izvan Europske unije. Ta tijela, GIZ, KfW, BGR i PTB, na zahtjev Ministarstvu dostavljaju informacije o primljenim pritužbama.

Deutsche Investitions- und Entwicklungsgesellschaft mbH (DEG), podružnica KfW-a, 2014. godine isto je tako uspostavio vlastiti mehanizam za podnošenje pritužbi.

U Njemačkoj su dostupni sljedeći izvansudski mehanizmi za rješavanje sporova (za postupke pred Nacionalnom kontaktnom točkom za Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća vidjeti pitanje br. 4):

U postupku mirenja treća strana poziva se samo u svrhu posredovanja u sporu, pri čemu ona nema ovlast za donošenje odluka. Mirenje je lako dostupna metoda rješavanja sukoba koja u načelu nije povezana s određenim područjem. Stoga se može primijeniti u svakom području u kojem nastane sukob. Njemačka nudi i mogućnost rješavanja sporova u kojem treća strana predstavlja strankama (neobvezujući) prijedlog odluke. Poseban oblik rješavanja sporova proizašlih iz potrošačkih ugovora uređen je Zakonom o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova (*Gesetz über die alternative Streitbeilegung in Verbrauchersachen*, VSBG). Taj zakon potrošačima omogućuje prikladnu i besplatnu metodu rješavanja sporova, a njime se poduzećima pruža i mehanizam za rješavanje pritužbi potrošača na način kojim se poboljšava njihova slika u javnosti i pomaže izbjeći parnice.

Postoji i mogućnost (izvansudske) arbitraže ako se stranke usuglase oko toga.

Dodatne informacije o mogućnostima mirenja možete pronaći [ovdje](#).

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima? Koje će troškove pravna pomoć pokriti? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

Njemačko građansko postupovno pravo sadržava različite mehanizme kojima se olakšava pristup njemačkim građanskim sudovima. Na primjer, tužitelji mogu podnijeti zahtjev za pravnu pomoć ako ne mogu platiti troškove postupka (članak 114. i dalje ZPO-a). Nakon ispitivanja osobnih i financijskih okolnosti tužitelja te izgleda za uspjeh u postupku donosi se odluka o djelomičnom ili potpunom pokrivanju sudskih troškova i odvjetničkih naknada ovisno o potrebama tužitelja pod uvjetom da se tužba ne čini zlonamjernom. I fizičke osobe koje nisu njemački državljani mogu podnijeti zahtjev za pravnu pomoć u sudskim postupcima u Njemačkoj. Pravne osobe sa sjedištem u EU-u, npr. udruge žrtava, mogu dobiti pravnu pomoć pod uvjetima utvrđenima u njemačkom Zakonu o parničnom postupku.

Direktivom 2002/8/EZ nastoji se unaprijediti pristup pravosuđu u prekograničnim sporovima utvrđivanjem minimalnih zajedničkih pravila o pravnoj pomoći u takvim sporovima.

Posljednji put ažurirano: 28/07/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Grčka

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Uključuje li ta zaštita naknadu?

U članku 8. [Zakona 4443/2016](#) navodi se: „1. U slučaju nepoštovanja načela jednakog postupanja u kontekstu upravnih mjera, oštećene stranke uz sudsku zaštitu imaju i pravo na zaštitu u skladu s člancima od 24. do 27. Zakona o upravnom postupku ([Zakon 2690/1999](#), serija I., br. 45). 2. Raskid odnosa u čijem je kontekstu počinjena povreda ne isključuje zaštitu od povrede načela jednakog postupanja. 3. Pravni subjekti, udruženja ili organizacije, uključujući socijalne partnere i sindikate, kojima je cilj, među ostalim, osigurati poštovanje načela jednakog postupanja bez obzira na rasu, boju kože, nacionalno ili etničko podrijetlo, srodstvo, vjerska ili druga uvjerenja, invaliditet ili kroničnu bolest, dob, obiteljski ili socijalni status, spolnu orijentaciju, rodni identitet ili rodna obilježja, mogu zastupati oštećene stranke pred sudovima i svim upravnim tijelima pod uvjetom da je dotična stranka za to prethodno dala svoju suglasnost u obliku, prema potrebi, javnobilježničke isprave ili u obliku privatne isprave uz potvrdu vjerodostojnosti potpisa.”

Nadalje, u članku 11. „Kazne” istog zakona navodi se: „1. Svaka osoba koja pri prodaji robe ili pružanju usluga prekrši zabranu diskriminacije na temelju rase, boje kože, nacionalnog ili etničkog podrijetla, srodstva, vjerskih ili drugih uvjerenja, invaliditeta ili kronične bolesti, dobi, obiteljskog ili socijalnog statusa, spolne orijentacije, rodnog identiteta ili rodnih obilježja propisanu ovim Zakonom kažnjava se kaznom zatvora u trajanju od šest (6) mjeseci do tri (3) godine i novčanom kaznom u iznosu od tisuću (1000) do pet tisuća (5000) eura. Za kaznena djela navedena u ovom stavku postupak se pokreće po službenoj dužnosti. 2. Svaka diskriminacija – protivna odredbama ovog dijela – na temelju rase, boje kože, nacionalnog ili etničkog podrijetla, srodstva, vjerskih ili drugih uvjerenja, invaliditeta ili kronične bolesti, dobi, obiteljskog ili socijalnog statusa, spolne orijentacije, rodnog identiteta ili rodnih obilježja koju počinio osoba koja djeluje kao poslodavac u bilo kojoj fazi pristupa tržištu rada i zaposlenju, pri stupanju u radni odnos ili odbijanju stupanja u radni odnos ili tijekom njegova trajanja, valjanosti, napredovanja ili raskida, čini povredu radnog prava, a u tom slučaju grčki Inspektorat rada (SEPE) izriče upravne kazne u skladu s člankom 24. Zakona 3996/2011 (serija I., [br. 170](#)).”

Konačno, u slučaju povrede načela jednakog postupanja na temelju rase, boje kože, nacionalnog ili etničkog podrijetla, srodstva, vjerskih ili drugih uvjerenja, invaliditeta ili kronične bolesti, dobi, obiteljskog ili socijalnog statusa, spolne orijentacije, rodnog identiteta ili rodnih obilježja, protivna stranka ili upravno tijelo snosi teret dokazivanja sudu da nisu postojale okolnosti koje čine povredu tog načela. Oštećena stranka zaštićena je i od otkaza ili drugog nepovoljnog postupanja zbog podnošenja pritužbe ili zahtjeva za sudsku zaštitu.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljno izrabljivanje radne snage?

Na temelju članka 78. točke (i) [Zakona 4052/2012](#) „posebno izrabljujući radni uvjeti” znači radni uvjeti, uključujući one koji proizlaze iz rodne ili druge diskriminacije, koji su u očito nerazmjeru s uvjetima zapošljavanja zakonito zaposlenih radnika i koji, na primjer, utječu na zdravlje i sigurnost radnika te kojima se krši ljudsko dostojanstvo”. U članku 89. stavku 3. navodi se: „u slučaju nezakonitog zapošljavanja maloljetnika bez pratnje koji je državljanin treće zemlje, nadležna služba državnog odvjetništva poduzima sve potrebne korake za utvrđivanje njegova identiteta i državljanstva i toga je li osoba bez pratnje. Poduzima sve napore kako bi što prije pronašla njegovu obitelj i odmah poduzima potrebne mjere za pravno zastupanje maloljetnika i, ako je potrebno, njegovo zastupanje u kaznenom postupku. Nadležni državni odvjetnik za maloljetnike ili, ako on ne postoji, nadležni državni odvjetnik pri prvostupanjskom sudu može – ako obitelj maloljetnika nije pronađena ili ako državni odvjetnik utvrdi da vraćanje maloljetnika u njegovu zemlju u trenutačnim okolnostima nije u njegovu interesu – naložiti poduzimanje svih odgovarajućih mjera, u skladu s člancima 1532., 1534. i 1592. Građanskog zakonika, kako bi se osigurala zaštita maloljetnika do donošenja odluke suda o imenovanju skrbnika, za koju je državni odvjetnik dužan podnijeti zahtjev u roku od trideset dana. 4. Ako nemaju dostatna sredstva ili ako to nadležni državni odvjetnik pri prvostupanjskom sudu smatra potrebnim, tim se osobama osiguravaju primjereni životni uvjeti. 5. Nadležne službe državnog odvjetništva, pravosudna tijela i policija dužni su bez odgode pružiti zaštitu prethodno navedenim žrtvama u skladu s relevantnim odredbama, pružiti usluge prevoditelja i tumača tim osobama ako ne govore grčki jezik, informirati ih o njihovim zakonskim pravima i uslugama koje su im dostupne te o svakoj potrebnoj pravnoj pomoći koja im je dostupna.”

3. Žrtva sam povrede ljudskih prava zbog aktivnosti europske transnacionalne korporacije koja je počinjena izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za traženje pravne zaštite zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

Ta mogućnost nije dostupna.

4. Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Mogu li ta tijela istražiti moj predmet ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (kao što je inspektorat rada ili inspektorat za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

Ta mogućnost nije dostupna.

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede počinjene izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih aktivnosti u vašoj zemlji? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju sustava?

Grčka europskim transnacionalnim korporacijama ne određuje obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica poslovnih aktivnosti.

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava u koju su uključena poduzeća? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima? Koje će troškove pravna pomoć pokriti? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

Na temelju članka 78. točke (i) [Zakona 4052/2012](#) „posebno izrabljujući radni uvjeti” znači radni uvjeti, uključujući one koji proizlaze iz rodne ili druge diskriminacije, koji su u očito nerazmjeru s uvjetima zapošljavanja zakonito zaposlenih radnika i koji, na primjer, utječu na zdravlje i sigurnost radnika te kojima se krši ljudsko dostojanstvo”. U članku 89. stavku 3. navodi se: „u slučaju nezakonitog zapošljavanja maloljetnika bez pratnje koji je državljanin treće zemlje, nadležna služba državnog odvjetništva poduzima sve potrebne korake za utvrđivanje njegova identiteta i državljanstva i toga je li osoba bez pratnje. Poduzima sve napore kako bi što prije pronašla njegovu obitelj i odmah poduzima potrebne mjere za pravno zastupanje maloljetnika i, ako je potrebno, njegovo zastupanje u kaznenom postupku. Nadležni državni odvjetnik za maloljetnike ili, ako on ne postoji, nadležni državni odvjetnik pri prvostupanjskom sudu može – ako obitelj maloljetnika nije pronađena ili ako državni odvjetnik utvrdi da vraćanje maloljetnika u njegovu zemlju u trenutačnim okolnostima nije u njegovu interesu – naložiti poduzimanje svih odgovarajućih mjera, u skladu s člancima 1532., 1534. i 1592. Građanskog zakonika, kako bi se osigurala zaštita maloljetnika do donošenja odluke suda o imenovanju skrbnika, za koju je državni odvjetnik dužan podnijeti zahtjev u roku od trideset dana. 4. Ako nemaju dostatna sredstva ili ako to nadležni državni odvjetnik pri prvostupanjskom sudu smatra potrebnim, tim se osobama osiguravaju primjereni životni uvjeti. 5. Nadležne službe državnog odvjetništva, pravosudna tijela i policija dužni su bez odgode pružiti zaštitu prethodno navedenim žrtvama u skladu s relevantnim odredbama, pružiti usluge prevoditelja i tumača tim osobama ako ne govore grčki jezik, informirati ih o njihovim zakonskim pravima i uslugama koje su im dostupne te o svakoj potrebnoj pravnoj pomoći koja im je dostupna.”

Odredbama [Zakona 3226/2004](#) predviđeno je da pravna pomoć bude dostupna građanima država članica EU-a s niskim dohotkom te državljanima trećih zemalja s niskim dohotkom i osobama bez državljanstva koje imaju zakonito prebivalište ili uobičajeno boravište u EU-u. Pravnu pomoć ne mogu dobiti državljani trećih zemalja i osobe bez državljanstva koji nemaju zakonito prebivalište ili uobičajeno boravište u EU-u.

Pružanje pravne pomoći znači oslobođenje od plaćanja dijela ili svih troškova postupka te, na poseban zahtjev, imenovanje odvjetnika, javnog bilježnika i sudskog izvršitelja s nalogom da brane korisnika pravne pomoći, zastupaju ga na sudu i pruže mu potrebnu pomoć u poduzimanju nužnih radnji.

Posljednji put ažurirano: 20/08/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Španjolska

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Uključuje li ta zaštita naknadu?

U Španjolskoj se pravna zaštita u slučajevima povrede ljudskih prava može ostvariti pred građanskim, kaznenim, upravnim i radnim sudovima.

Zakonom o parničnom postupku (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) utvrđuju se obveza osiguravanja određenih prava, zakonska prava i okolnosti, sigurnosne mjere i sve ostale vrste zaštite koje su izričito predviđene zakonom i mogu utjecati na tu vrstu povrede.

Zakonom o kaznenom postupku (*Ley de Enjuiciamiento Criminal*) utvrđeni su pravosudni mehanizmi i pravni lijekovi koji se mogu upotrebljavati u kaznenom postupku. Kaznenim zakonikom (*Código Penal*) posebno je predviđena kaznena odgovornost pravnih osoba (članak 31.a i dalje) te se u njemu utvrđuju različita kaznena djela koja mogu uključivati povrede ljudskih prava koje je počinilo poduzeće, kao što su kaznena djela protiv prava radnika ili protiv javnog zdravlja, kaznena djela protiv okoliša, financiranje terorizma itd.

Kad je riječ o upravnim mjerama, Zakonom 39/2015 od 1. listopada 2015. o općem upravnom postupku koji se primjenjuje na javnu upravu te Zakonom 40/2015 od 1. listopada 2015. o pravnom sustavu koji se primjenjuje na javni sektor utvrđuju se opća pravila u pogledu disciplinskih postupaka i odgovornosti države za postupke tijela javne uprave. Ta se pravila primjenjuju u okviru posebnih zakona o povredama koje su počinila poduzeća (na primjer, Zakon 26/2007 od 23. listopada 2007. o odgovornosti za zaštitu okoliša). U sudskim postupcima primjenjuju se pravni lijekovi utvrđeni Zakonom 29/1998 od 13. srpnja 1998. o sudskom nadzoru upravnih odluka.

U području radnog prava Zakonom 36/2011 od 10. listopada 2011. kojim se uređuju radni sudovi utvrđen je sudski postupak koji se primjenjuje na slučajeve u kojima radnik ili sindikat tvrdi da je došlo do povrede prava na slobodu udruživanja, prava na štrajk ili drugih temeljnih prava i javnih sloboda, uključujući zabranu diskriminirajućeg postupanja i uznemiravanja.

U okviru španjolskog postupovnog prava utvrđena su sredstva pravne zaštite radi dobivanja naknade u slučajevima u kojima su postupci korporacije doveli do povrede ljudskih prava. Člankom 116. Zakona o kaznenom postupku i člankom 116. Kaznenog zakonika predviđeno je da osoba koja je kazneno odgovorna za kazneno djelo snosi građanskopravnu odgovornost za kazneno djelo ako je tim djelom prouzročena šteta ili ozljeda. Kad je riječ o pravnim osobama, njihova kaznena odgovornost podrazumijeva građanskopravnu odgovornost u skladu s utvrđenim odredbama koju nose skupno i pojedinačno s fizičkim osobama osuđenima za ista kaznena djela.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljno izrabljivanje radne snage?

Da, španjolskim Kaznenim zakonikom utvrđene su povrede ljudskih prava koje čine kaznena djela.

U području zaštite okoliša Kazneni zakonik sadržava odjeljak o „kaznenim djelima povezanim s uporabom zemljišta i urbanističkim planiranjem te zaštitom povijesne baštine i okoliša”. Tim su odjeljkom kriminalizirane razne vrste postupanja: gradnja u zelenim zonama ili područjima od ekološkog interesa (članak 319.), emisije i prijevoz otpada, ispuštanje, buka, djelatnosti u rudnicima i kamenolomima itd., koje mogu prouzročiti znatnu štetu za kvalitetu zraka, tla ili vode ili za životinje ili biljke (članak 325. i dalje). Ta su djela kažnjiva zatvorskom kaznom, novčanom kaznom ili zabranom obavljanja određenih zanimanja ili javnih dužnosti. Kaznenim zakonikom sucima i sudovima daje se i ovlast da na trošak počinitelja nalože donošenje mjera potrebnih za obnovu ekološke ravnoteže narušene djelom, kao i svih drugih sigurnosnih mjera potrebnih za zaštitu imovine zaštićene prethodno navedenim odjeljkom (članak 339.).

Kaznena djela protiv radnika uređena su glavom XV. knjige II. Kaznenog zakonika (članci od 311. do 318. Kaznenog zakonika). Sljedeća djela kažnjiva su novčanom ili zatvorskom kaznom: nametanje uvjeta rada ili oblika socijalnog osiguranja kojima se narušavaju, povlače ili ograničavaju prava radnika kako su priznata zakonskim odredbama, kolektivnim ugovorima ili pojedinačnim ugovorima (članak 311.); istodobno zapošljavanje više radnika bez njihova prijavljivanja u odgovarajući sustav socijalnog osiguranja ili bez pribavljanja odgovarajuće radne dozvole (članak 311.) ili zapošljavanje državljanima trećih zemalja ili djece bez radne dozvole (članak 311.a); nezakonita trgovina radnom snagom ili zapošljavanje uz obmanjujuće ili lažne navode (članak 312.); dovođenje u zabludu čiji je rezultat simulacija ugovora o radu kako bi se osoba potaknula na iseljavanje (članak 313.); ozbiljna diskriminacija u zapošljavanju u javnom ili privatnom sektoru bilo koje osobe na temelju njezine ideologije, vjere ili uvjerenja, etničke pripadnosti, rase ili nacionalnog podrijetla, spola, spolne orijentacije, obiteljskih okolnosti, bolesti ili invaliditeta, statusa pravnog zastupnika ili sindikalnog predstavnika, odnosa s drugim radnicima u poduzeću ili uporabe bilo kojeg službenog jezika u Španjolskoj (članak 314.); ograničenje slobode udruživanja i prava na štrajk (članak 315.); nepoštovanje standarda sprječavanja rizika na radnom mjestu, ugrožavanje života, zdravlja ili tjelesnog integriteta radnika (članak 316.).

Ako je kazneno djelo počinila pravna osoba, kazna se odnosi na direktore ili osobe odgovorne za pružanje usluge te na one osobe koje su bile upoznate s kaznenim djelom i mogle su poduzeti korektivne mjere, ali to nisu učinile.

3. Žrtva sam povrede ljudskih prava zbog aktivnosti europske transnacionalne korporacije koja je počinjena izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za traženje pravne zaštite zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

Organski zakon 6/1985 od 1. srpnja 1985. o pravosuđu sadržava pravila kojima se određuje potrebna veza između određene radnje i Španjolske radi utvrđivanja nadležnosti španjolskih sudova.

U građanskim i trgovačkim stvarima navedenim je zakonom predviđeno da su španjolski sudovi nadležni za odlučivanje o svim zahtjevima podnesenima na španjolskom državnom području u skladu s odredbama međunarodnih ugovora i konvencija kojih je Španjolska ugovorna strana, propisa Europske unije i španjolskog prava (članak 21.). Ako podnositelj zahtjeva ne živi u Španjolskoj, španjolski sudovi nadležni su u sljedećim slučajevima (članak 22. i dalje):

u pitanjima ugovornih obveza, ako je obveza na koju se zahtjev odnosi ispunjena ili mora biti ispunjena u Španjolskoj

u pitanjima izvanugovornih obveza, ako se štetna radnja dogodila na španjolskom državnom području

u zahtjevima koji se odnose na aktivnost poslovne podružnice, agencije ili ustanove koja se nalazi na španjolskom državnom području

u pitanjima koja se odnose na potrošačke ugovore, potrošači mogu podnijeti zahtjev u Španjolskoj ako se njihovo mjesto uobičajenog boravišta ili ono druge stranke nalazi na španjolskom državnom području. Druga stranka može podnijeti zahtjev u Španjolskoj samo ako se mjesto uobičajenog boravišta potrošača nalazi na španjolskom državnom području.

U kaznenom pravu sudovi mogu odlučivati u predmetima koji se odnose na kaznena djela i prekršaje počinjene na španjolskom državnom području ili na španjolskim brodovima ili zrakoplovima, ne dovodeći u pitanje odredbe međunarodnih ugovora kojih je Španjolska ugovorna strana. Španjolski sudovi nadležni su i za kaznena djela počinjena izvan državnog područja ako su osobe koje snose kaznenu odgovornost španjolski državljani ili državljani trećih zemalja koji su španjolsko državljanstvo stekli nakon počinjenja kaznenog djela, podložno određenim zahtjevima (članak 23.).

U pitanjima radnog prava španjolski sudovi nadležni su u sljedećim slučajevima (članak 25.):

1. u području prava i obveza koji proizlaze iz ugovora o radu, ako su usluge pružene u Španjolskoj ili je ugovor potpisan na španjolskom državnom području; ako podnositelj zahtjeva ima prebivalište u Španjolskoj ili ima agenciju, podružnicu, predstavništvo ili bilo koju drugu vrstu zastupstva u Španjolskoj; ako su radnik i poslodavac španjolski državljani bez obzira na to gdje su pružene usluge ili je potpisan ugovor; u slučaju ugovora o radu na brodovima ako ugovor proizlazi iz ponude koju je španjolski radnik primio u Španjolskoj

2. u području nadzora poštovanja zakona u kolektivnim ugovorima o radu potpisanim u Španjolskoj te zahtjeva koji proizlaze iz kolektivnih radnih sporova koji se odvijaju na španjolskom državnom području

3. u zahtjevima u području socijalne sigurnosti podnesenima protiv španjolskih subjekata ili subjekata koji imaju sjedište, agenciju, predstavništvo ili bilo koju drugu vrstu zastupstva u Španjolskoj.

4. Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Mogu li ta tijela istražiti moj predmet ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (kao što je inspektorat rada ili inspektorat za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

U Španjolskoj je pučki pravobranitelj (*Defensor del Pueblo*) Ured visokog predstavnika španjolskog parlamenta (*Alto Comisionado de las Cortes Generales*) koji je odgovoran za obranu temeljnih prava i javnih sloboda građana nadziranjem aktivnosti tijela španjolske javne uprave.

Svaki građanin može od pučkog pravobranitelja (besplatno) zatražiti da poduzme mjere za istragu bilo kojeg navodnog nepravilnog postupanja tijela španjolske javne uprave ili njihovih predstavnika. Pučki pravobranitelj može i intervenirati na vlastitu inicijativu u predmetima s kojima je upoznat, čak i ako nije podnesena nikakva pritužba. Međutim, njegovim ovlastima nisu obuhvaćene aktivnosti multinacionalnih korporacija izvan Europske unije.

Pučki pravobranitelj izvješćuje španjolski parlament podnošenjem godišnjeg izvješća, a može i objavljivati posebna izvješća o pitanjima za koja smatra da su ozbiljna, hitna ili zavređuju posebnu pozornost.

Više informacija o tome možete pronaći [ovdje](#).

Za inspekciju rada u Španjolskoj odgovoran je Inspektorat rada i socijalne sigurnosti (*Inspección de Trabajo y Seguridad Social*), koji izvješćuje Ministarstvo rada, migracija i socijalne sigurnosti (*Ministerio de Trabajo, Migraciones y Seguridad Social*). Upravne ovlasti Inspektorata rada i socijalne sigurnosti omogućuju mu nadzor poštovanja radnog zakonodavstva i određivanje relevantnih odgovornosti, davanje savjeta te, prema potrebi, sudjelovanje u mirenju, posredovanju i arbitraži u pitanjima radnog prava.

Svaka osoba koja ima saznanja o radnjama koje bi mogle činiti povredu u pitanjima u nadležnosti Inspektorata rada (pitanja koja se odnose na radno pravo, zdravlje i sigurnost na radu, socijalnu sigurnost, zapošljavanje itd.) može se obratiti Inspektoratu. Pritužbe se mogu podnijeti osobno (pokrajinskim inspektoratima rada i socijalne sigurnosti), elektroničkim putem na internetskim stranicama Ministarstva rada, migracija i socijalne sigurnosti ili poštom.

Više informacija možete pronaći [ovdje](#).

Za inspekcije zaštite okoliša odgovorne su španjolske regionalne vlasti, koje poduzimaju mjere kad je potrebno kazniti postupanje kojim se povređuju propisi u tom području. Zakonom 26/2007 od 23. listopada 2007. o odgovornosti za zaštitu okoliša utvrđena je obveza subjekata koji se bave gospodarskim aktivnostima da uklone svaku štetu nanесenu okolišu. U slučajevima u kojima takva aktivnost čini kazneno djelo, primjenjuje se kazneno zakonodavstvo navedeno u odgovoru na pitanje br. 2. U takvim se slučajevima primjenjuju i prethodno navedena pravila u pogledu naknade i građanskopravne odgovornosti.

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede koje su počinjene izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih aktivnosti u vašoj zemlji? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju sustava?

U španjolskom sustavu mirenja u građanskim i trgovačkim stvarima, opisanom u Zakonu 5/2012 od 6. srpnja 2012. o mirenju u građanskim i trgovačkim stvarima, ne mogu se rješavati takve vrste sporova jer područjem primjene tog zakona nisu obuhvaćeni sporovi u vezi s pravima kojima se ne može raspolagati (članak 2.).

U tom je pogledu relevantna Odluka Državnog tajništva za vanjske poslove od 1. rujna 2017. o objavi Nacionalnog akcijskog plana o poduzećima i ljudskim pravima (objavljen u Službenom listu Kraljevine Španjolske 14. rujna 2017.). U Planu se raspravlja o potrebi uspostave djelotvornih mjera za zaštitu ljudskih prava u poslovnom svijetu te reguliranja sudskih, izvansudskih i upravnih mehanizama za pružanje pravne zaštite u slučaju povrede tih prava.

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima? Koje će troškove pravna pomoć pokriti? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

Člankom 119. španjolskog Ustava priznaje se pravo na pravnu pomoć kad je to predviđeno zakonom te u svim slučajevima u kojima podnositelj zahtjeva može dokazati da nema dovoljno sredstava za poduzimanje pravnih radnji. To se ustavno pravo provodi Zakonom 1/1996 od 10. siječnja 1996. o besplatnoj pravnoj pomoći. Žrtve povreda ljudskih prava koje su počinila poduzeća mogu dobiti pravnu pomoć pod uvjetom da njihova financijska sredstva ne prelaze prag utvrđen u Zakonu 1/1996. Taj je prag podignut 2015. nakon izmjene Zakona 1/1996. Njime se u obzir uzimaju i određene osobne okolnosti podnositelja zahtjeva kao što su obiteljske odgovornosti s ciljem povećanja potencijalnog broja korisnika pravne pomoći. Takva pomoć uključuje pravnu obranu koju pružaju profesionalni pravni zastupnici, pravnu pomoć i informacije iz bilo kojeg dostupnog izvansudskog izvora.

Zakonom 1/1996 uređuje se i dodjela besplatne pravne pomoći u prekograničnim sudskim postupcima. Pravnu pomoć mogu dobiti fizičke osobe koje su građani Europske unije ili državljani trećih zemalja sa zakonitim boravištem u državi članici EU-a.

Pomoć se dodjeljuje samo u građanskim ili trgovačkim sporovima te u izvansudskim postupcima u građanskim ili trgovačkim sporovima kad su stranke zakonom obvezane pokrenuti postupak ili kad predmetni sud odluči pokrenuti takav postupak.

Posljednji put ažurirano: 29/06/2022

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Hrvatska

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Uključuje li ta zaštita naknadu?

Žrtve povrede ljudskih prava mogu tražiti sudsku zaštitu:

u građanskom postupku u kojem mogu ostvariti pravo na naknadu štete, imovinske ili neimovinske (neimovinske za slučaj povrede prava osobnosti [1]).

u kaznenom postupku u kojem oštećenik može postaviti imovinskopravni zahtjev radi naknade štete pretrpljene u svezi s počinjenim kaznenim djelom.

Člankom 1. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, broj 53/91., 91/92., 112/99., 129/00., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 96/08., 84/08., 123/08., 57/11., 25/13., 89/14. i 70/19.; dalje u tekstu: ZPP) propisano je da se istim uređuju pravila postupka na temelju kojih sud raspravlja i odlučuje u sporovima o osnovnim pravima i obvezama čovjeka i građanina, o osobnim i obiteljskim odnosima građana te u radnim, trgovačkim, imovinskim i drugim građanskopravnim sporovima, ako zakonom nije za neke od tih sporova određeno da u njima sud rješava po pravilima kojega drugog postupka. Nadalje, člankom 185. ZPP-a propisano je da se parnični postupak pokreće tužbom.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a osobito pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati osobitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja radnih sporova.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljno izrabljivanje radne snage?

Zakon o kaznenom postupku („Narodne novine“ 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19 i 126/19; dalje u tekstu: ZKP) u članku 43. propisuje opći katalog prava žrtava koji pripada svim žrtvama kaznenih djela (pravo na pristup službama za potporu žrtvama kaznenih djela, pravo na djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć i potporu tijela, organizacije ili ustanove za pomoć žrtvama kaznenih djela u skladu sa zakonom, pravo na zaštitu od zastrašivanja i odmazde, pravo na zaštitu dostojanstva tijekom ispitivanja žrtve kao svjedoka, pravo da bude saslušana bez neopravdane odgode nakon podnošenja kaznene prijave te da se daljnja saslušanja provode samo u mjeri u kojoj je to nužno za potrebe kaznenog postupka, pravo na pratnju osobe od povjerenja pri poduzimanju radnji u kojima sudjeluje, pravo da se medicinski zahvati prema žrtvi poduzimaju u najmanjoj mjeri i samo ako su krajnje nužni za potrebe kaznenog postupka, pravo podnijeti prijedlog za progon i privatnu tužbu sukladno odredbama Kaznenog zakona, pravo sudjelovati u kaznenom postupku kao oštećenik, pravo biti obaviještena o odbacivanju kaznene prijave i odustajanju državnog odvjetnika od kaznenog progona te pravo preuzeti kazneni progon umjesto državnog odvjetnika, pravo na obavijest od državnog odvjetnika o poduzetim radnjama povodom njezine prijave i podnošenje pritužbe višem državnom odvjetniku, pravo da na njezin zahtjev bez nepotrebne odgode bude obaviještena o ukidanju pritvora ili istražnog zatvora, bijegu okrivljenika i otpuštanju osuđenika s izdržavanja kazne zatvora te mjerama koje su poduzete radi njezine zaštite, pravo da na njezin zahtjev bude obaviještena o svakoj odluci kojom se pravomoćno okončava kazneni postupak i druga prava propisana zakonom). Člankom 44. ZKP-a propisana su posebna prava žrtava kaznenog djela trgovanja ljudima (a koje može biti počinjeno radi iskorištavanja nečijeg rada putem prisilnog rada ili služenja) koje uz prava navedena člankom 43. ZKP-a imaju i pravo prije ispitivanja razgovarati sa savjetnikom na teret proračunskih sredstava, na opunomoćenika na teret proračunskih sredstava, da ju u policiji i državnom odvjetništvu ispituje osoba istog spola te da ju, ako je to moguće, u slučaju ponovnog ispitivanja ispituje ta ista osoba, uskratiti odgovor na pitanja koja nisu u vezi s kaznenim djelom, a odnose se na strogo osobni život žrtve, zahtijevati da bude ispitana putem audio-video uređaja, na tajnost osobnih podataka, zahtijevati isključenje javnosti s rasprave.

Člankom 43.a i Pravilnikom o načinu provedbe pojedinačne procjene žrtve (Narodne novine 106/17, dalje u tekstu: Pravilnik) propisan je postupak pojedinačne procjene žrtve kako bi se utvrdilo postoji li potreba za primjenom posebnih zaštitnih mjera u odnosu na žrtvu kaznenog djela te ako se utvrdi da potreba postoji, koje posebne mjere zaštite bi se trebale primijeniti (one obuhvaćaju mjere procesne zaštite (primjerice, poseban način ispitivanja, uporabu komunikacijskih tehnologija radi izbjegavanja vizualnog kontakta s počiniteljem, isključenje javnosti s rasprave, ispitivanje od strane osobe istog spola te, ako je to moguće, u slučaju ponovnog ispitivanja da ispitivanje provodi ista osoba, pratnju osobe od povjerenja, zaštitu tajnosti osobnih podataka), omogućavanje razgovora sa savjetnikom na teret proračunskih sredstava, kao i druge mjere predviđene zakonom). Pritom se uzima u obzir da teška kaznena djela uključuju, ali se ne ograničavaju, na između ostalog, trgovanje ljudima i organizirani kriminal slijedom čega obuhvaćaju i kaznena djela protiv okoliša ako su ona počinjena u sastavu zločinačkog udruženja.

Zaštita predmetnih prava u RH osim kaznenopravnim zakonodavstvom, zajamčena je i Ustavom RH, a njihovo poštivanje jamce nacionalni sudovi. Nakon što se iscrpe sva pravna sredstva dostupna na nacionalnoj razini, žrtva može kao krajnje sredstvo pokrenuti postupak pred Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu ako smatra da joj je na nacionalnoj razini povrijeđeno neko od temeljnih prava zajamčeno Europskom konvencijom o ljudskim pravima.

3. Žrtva sam povrede ljudskih prava zbog aktivnosti europske transnacionalne korporacije koja je nastupila izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za podnošenje zahtjeva zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

Odredbom čl. 27. Zakona o parničnom postupku određeno je da je sud Republike Hrvatske nadležan za suđenje kada je njegova nadležnost u sporu s međunarodnim elementom izričito određena zakonom ili međunarodnim ugovorom.

Zakon o međunarodnom privatnom pravu („Narodne novine“, br. 101/17) u pogledu nadležnosti u građanskim i trgovačkim stvarima izrijekom propisuje primjenu Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o nadležnosti i priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima od 12. prosinca 2012. (u daljnjem tekstu: Uredba Bruxelles I.) unutar njenog polja primjene, te proširuje primjenu iste i na situacije s trećim državama.

Prema osnovnom pravilu o nadležnosti Uredbe Bruxelles I. sadržanom u čl. 4., osobe s domicilom u državi članici, bez obzira na njihovo državljanstvo, tuže se pred sudovima njihova domicila. Odredbom čl. 63. propisuje se domicil pravnih osoba i to kao statutarano sjedište, srednišnja uprava ili glavno mjesto poslovanja.

Situacije u kojima tuženik može biti tužen u državi članici osim one u kojoj ima domicil navedeni su u čl. 7-9 (posebna nadležnost). Prema tome, nadležnost u izvanugovornim odnosima uređena je čl. 7. st. 2. i određuje da osoba s domicilom u državi članici može biti tužena u drugoj državi članici u stvarima povezanim s deliktima ili kvazideliktima pred sudom mjesta u kojem je nastala ili može nastati štetna radnja.

Nadalje, odredbom čl. 58 Zakona o međunarodnom privatnom pravu propisana je nužna nadležnost: Ako se primjenom odredbi ovoga Zakona ili drugih zakona Republike Hrvatske ili međunarodnih ugovora na snazi u Republici Hrvatskoj ne može zasnovati nadležnost u odnosu na tuženika koji ima prebivalište u državi koja nije članica Europske unije, a postupak se ne može voditi u inozemstvu ili je to nerazumno očekivati, sud Republike Hrvatske je nadležan, ako je predmet postupka dovoljno povezan s Republikom Hrvatskom da bi bilo svrsishodno voditi ga u Republici Hrvatskoj.

4. Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Mogu li ta tijela istražiti moj predmet ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (poput inspektorata rada ili inspektorata za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

U skladu sa Zakonom o pučkom pravobranitelju, hrvatski ombudsman nadležan je za razmatranje samo pritužbi na postojeće kršenje zakona i nepravilnosti u radu nacionalnih državnih tijela, jedinica lokalne i područne samouprave i pravnih osoba s javnim ovlastima, što posljedično znači da nije dopušteno razmatrati pritužbe povezane s kršenjem zakona u privatnom sektoru. Uz to, u skladu s člankom 20., svi koji misle da su mu ustavna ili zakonska prava i slobode ugroženi ili su povrijeđeni nezakonitim ili nepravilnim postupanjem gore spomenutih tijela, mogu podnijeti tužbu nadležnom sudu. Iz ovoga proizlazi da osoba koja želi podnijeti pritužbu Uredu pučkog pravobranitelja ne mora biti državljanin EU-a, već da bi pučka pravobraniteljica mogla prema njemu postupiti kao kršitelj ljudskih prava moraju biti jedno (ili više) od gore spomenutih tijela. Međutim, budući da Ured pučke pravobraniteljice u RH često prima pritužbe koje su u vezi s privatnim sektorom, kroz godišnja izvješća, ali i sudjelovanjem u zakonskim postupcima, oni koriste iskustva građana i iz tih se pritužbi zalažu za konkretne mjere, bez čega bi bilo nemoguće ostvariti viši stupanj provedbe zakona i zaštite građana.

S druge strane, Zakon o suzbijanju diskriminacije primjenjiv je na postupke svih državnih tijela, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnih osoba javnih ovlasti i radnje svih pravnih i fizičkih osoba, posebno u području rada i uvjeta rada, mogućnosti obavljanja samozaposlenih i ovisnih djelatnosti, uključujući kriterije za odabir i uvjete zapošljavanja i napredovanja; pristup svim vrstama profesionalne orijentacije, stručnog usavršavanja i prekvalifikacije; obrazovanje, znanost i sport; socijalna sigurnost, uključujući područje socijalne skrbi; mirovinsko i zdravstveno osiguranje; pravosuđe i uprava, javno informiranje i mediji; pristup robi i uslugama i njihovo pružanje; članstvo i sudjelovanje u sindikatima, organizacijama civilnog društva, političkim strankama ili bilo kojoj drugoj vrsti organizacije i sudjelovanje u kulturnom i umjetničkom stvaralaštvu.

Nadalje, Ured pučkog pravobranitelja, kao središnjeg tijela za suzbijanje diskriminacije, zaprima prijave svih fizičkih i pravnih osoba te ispituje pojedinačne prijave, a u cilju otklanjanja diskriminacije i zaštite prava diskriminirane osobe može dati preporuke, mišljenja, prijedloge i upozorenja, koja nisu pravno obvezujuća. Također, može sudjelovati u sudskom postupku kao umješač na strani tužitelja diskriminacije ili može podnijeti udružnu tužbu za zaštitu od diskriminacije ako učini vjerojatnim da je postupanjem tuženika povrijeđeno pravo na jednako postupanje većeg broja osoba zbog njihove povezanosti s pravima i vrijednostima koje Zakon prepoznaje (rasa ili etnička pripadnost ili boje kože, spol, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovno stanje, članstvo u sindikatu, obrazovanje, društveni položaj, bračni ili obiteljski status, dob, zdravstveno stanje, invaliditet, genetsko nasljeđe, rodni identitet, izražavanje ili spolna orijentacija). Pritom, osoba koja je ovlaštena podnijeti pritužbu pučkom pravobranitelju na diskriminaciju ne mora biti državljanin EU.

Novelirani [Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti](#), na snazi od 01.07.2019., propisuje da se pučkom pravobranitelju mogu obratiti prijavitelji nepravilnosti u cilju zaštite njihovih prava, ako je prijavitelj nepravilnosti učinio vjerojatnim da jest ili bi mogao biti žrtva štetne radnje zbog prijave nepravilnosti. Iz Zakona proizlazi da osoba koja se želi pritužiti ne mora biti državljanin EU, te da pučki pravobranitelj poduzima radnje u cilju zaštite prijavitelja iz javnog, te isto tako iz privatnog sektora (Napomena: „Prijavitelj nepravilnosti“ Zakonom se definira kao *osoba koja ima saznanja o određenim nepravilnostima bilo da se radi o kršenjima zakona, uredbi, pravilnika, etičkih kodeksa, unutarnjih akata trgovačkih društava i koja ih prijavljuje, a koje su povezane s obavljanjem poslova kod poslodavca*). Važno je istaknuti da obavljanje poslova, osim radnog odnosa obuhvaća i volontiranje, obavljanje poslova preko ugovora o djelu, studentske poslove i dr. Ujedno, prijavitelj nepravilnosti može biti i osoba koja je sudjelovala u postupcima zapošljavanja u svojstvu kandidata.

Također, kao dio odgovornog poslovanja – odnosno zaštite ljudskih, posebno radničkih prava i zaštite okoliša – RH kao država pristupnica Odboru za investicije, nepristranom nadzornom radnom tijelu OECD-a, dužna je provoditi sljedeće smjernice: informacije o odgovornom poslovanju na web-stranici; obrade upita; posredovanja u rješavanju problema zbog mogućeg neodgovornog poslovanja i komunikacije s dionicima s ciljem izbjegavanja sudskih sporova.

Nadalje, u Republici Hrvatskoj osnovan je Državni inspektorat u sklopu kojeg djeluju nadležni sektori i službe (poput Sektora za nadzor zaštite na radu ili Sektor za nadzor radnih odnosa).

Više informacija o opsegu poslova i nadležnosti Državnog inspektorata odnosno prethodno spomenutih Sektora možete pronaći na internetskim stranicama putem dolje navedenih linkova:

[Kontakti](#)

[Sektor za nadzor zaštite na radu](#)

[Sektor za nadzor radnih odnosa](#)

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede koje su nastupile izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih aktivnosti u vašoj zemlji? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju sustava?

Što se tiče povrede ljudskih prava od strane trgovačkog društva, nisu predviđene nikakve obvezne sheme medijacije u Hrvatskoj. Ako bi se radilo o potrošačkom sporu u kojem su stranke potrošač i trgovac, medijacija je regulirana Zakonom o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova (NN 121/16 i 32 /19) kojim su usvojene direktive i uredba EU o rješavanju potrošačkih sporova. Što se pak tiče zaštite ljudskih prava kao i za ostale sporove o pravima o kojima su stranke ovlaštene raspolagati, moguće je predložiti mirenje pred nekim od centara za mirenje u RH, gdje je moguće rješenje spora na temelju interesa stranaka.

Više informacijama možete pronaći na sljedećim poveznicama:

Mirenje u državama članicama

Pronađite izmiritelja

[Alternativno rješavanje potrošačkih sporova](#)

[Centri za mirenje](#)

Prema Zakonu o zaštiti potrošača trgovac je dužan omogućiti potrošaču podnošenje pisanog prigovora putem pošte, telefaksa ili elektroničke pošte.

Prema Zakonu o državnom inspektoratu predstavke u kojima su navedeni podaci o prijavitelju (ime i prezime te adresa stanovanja), a kojima se ukazuje na postupanja protivna propisima mogu se koristiti kao povod inspeksijskog nadzora.

U odnosu na zaposlenike multinacionalnih kompanija, Zakon o radu određuje da je poslodavac koji zapošljava najmanje dvadeset radnika dužan imenovati osobu koja je osim njega dužna primati i rješavati pritužbe vezane za zaštitu dostojanstva radnika.

Ove aktivnosti nadzire [državni inspektorat](#).

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima? Koje će troškove pravna pomoć pokriti? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

Žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće u kaznenom postupku ima prava kao i druge žrtve. Više informacija možete pronaći na poveznici Europskom e-pravosuđe portala:

Prava žrtava kaznenih djela u kaznenim postupcima

Naknada žrtvama kaznenih djela

Prema Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći pravo na besplatnu pravnu pomoć imaju:

hrvatski državljani

dijete koje nema hrvatsko državljanstvo i zatečeno je u Republici Hrvatskoj bez pratnje odrasle osobe odgovorne prema zakonu

stranci na privremenom boravku pod uvjetom uzajamnosti i stranci na stalnom boravku

stranci pod privremenom zaštitom

stranci koji nezakonito borave i stranci na kratkotrajnom boravku u postupcima donošenja rješenja o protjerivanju ili rješenja o povratku

tražitelji azila, azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom te članovi njihovih obitelji koji zakonito borave u Republici Hrvatskoj, u postupcima u kojima im pravna pomoć nije osigurana posebnim zakonom.

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći („Narodne novine“, broj 143/13. i 98/19.; dalje: ZBPP) uređuje uvjete i postupak u kojem osobe slabijeg imovnog stanja mogu ostvariti pravo na pravno savjetovanje te pristup sudu i drugim javnopravnim tijelima u građanskim i upravnim stvarima.

ZBPP-om je propisano da su korisnici besplatne pravne pomoći, osim hrvatskih državljana, i:

djeca koja nemaju hrvatsko državljanstvo i zatečena su u Republici Hrvatskoj bez pratnje odrasle osobe odgovorne prema zakonu stranci na privremenom boravku pod uvjetom uzajamnosti i stranci na stalnom boravku stranci pod privremenom zaštitom

stranci koji nezakonito borave i stranci na kratkotrajnom boravku u postupcima donošenja rješenja o protjerivanju ili rješenja o povratku tražitelji azila, azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom te članovi njihovih obitelji koji zakonito borave u Republici Hrvatskoj, u postupcima u kojima im pravna pomoć nije osigurana posebnim zakonom.

Navedeni korisnici besplatne pravne pomoći mogu, pod zakonom propisanim uvjetima, ostvariti primarnu i/ili sekundarnu pravnu pomoć.

Primarna pravna pomoć obuhvaća opću pravnu informaciju, pravni savjet, sastavljanje podnesaka pred javnopravnim tijelima, Europskim sudom za ljudska prava i međunarodnim organizacijama u skladu s međunarodnim ugovorima i pravilima o radu tih tijela, zastupanje u postupcima pred javnopravnim tijelima i pravnu pomoć u izvansudskom mirnom rješenju spora. Nju pružaju upravna tijela u županijama odnosno Gradu Zagrebu, ovlaštene udruge i pravne klinike, a može se pružiti svakoj pravnoj stvari. Postupak za ostvarivanje primarne pomoći pokreće se izravnim obraćanjem pružatelju primarne pravne pomoći koji postojanje pretpostavki za ostvarivanje primarne pravne pomoći utvrđuje diskrecijskom odlukom.

Sekundarna pravna pomoć obuhvaća pravni savjet, sastavljanje podnesaka u postupku zaštite prava radnika pred poslodavcem, sastavljanje podnesaka i zastupanje u sudskim postupcima i pravnu pomoć u mirnom rješenju spora. Sekundarnu pravnu pomoć pružaju odvjetnici. Sekundarna pravna pomoć obuhvaća i oslobođenje od plaćanja troškova sudskog postupka i oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi.

Da bi se odobrila sekundarna pravna pomoć u vidu sastavljanja podnesaka i zastupanja u sudskim postupcima te oslobođenja od plaćanja sudskih troškova potrebno je da imovno stanje podnositelja zahtjeva udovoljava uvjetima propisanim ZBPP-om, a ti su da ukupni prihodi podnositelja i članova kućanstva mjesečno ne prelaze po članu kućanstva iznos proračunske osnovice (3.326,00 kuna) i da ukupna vrijednost imovine u vlasništvu podnositelja zahtjeva i članova kućanstva ne prelazi iznos od 60 proračunskih osnovica (199.560,00 kuna).

Osim udovoljavanja imovnim uvjetima, potrebno je da je sekundarna pravna pomoć zatražena u jednoj od sljedećih vrsta postupaka:

u svezi sa stvarnim pravima, osim zemljišnoknjižnih postupaka

iz radnih odnosa

iz obiteljskih odnosa, osim u postupcima sporazumnog razvoda braka u kojima bračni drugovi nemaju maloljetnu zajedničku ili posvojenu djecu ili djecu nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti

u ovršnim postupcima i postupcima osiguranja kada je riječ o prisilnom ostvarenju ili osiguranju tražbine koja proizlazi iz postupka za koji se prema odredbama ZBPP-a može odobriti pravna pomoć

mirnog rješenja spora

iznimno, u svim ostalim upravnim i građanskim sudskim postupcima kada takva potreba proizlazi iz konkretnih životnih okolnosti podnositelja zahtjeva i članova kućanstva, a u skladu s temeljnom svrhom ZBPP-a.

Postupak za odobravanje sekundarne pravne pomoći pokreće se podnošenjem zahtjeva nadležnom upravnom tijelu županije odnosno Grada Zagreba. Zahtjev se podnosi na propisanom obrascu, čiji je sastavni dio suglasnost podnositelja zahtjeva i članova kućanstva o dopuštenju uvida u sve podatke o ukupnim приходima i imovini, u kojem će podnositelj zahtjeva potvrditi da su podaci koje je dao točni i potpuni.

U postupku odobravanja sekundarne pravne pomoći podnositelju zahtjeva koji ispunjava zakonske uvjete za ostvarivanje prava na sekundarnu pravnu pomoć nadležno tijelo donosi rješenje o odobravanju sekundarne pravne pomoći uz naznaku vrste i opsega odobrene pravne pomoći. Odobravanje sekundarne pravne pomoći odnosi se na potpuno ili djelomično osiguravanje plaćanja troškova sekundarne pravne pomoći, ovisno o visini ukupnih mjesečnih prihoda podnositelja zahtjeva i članova kućanstva. U rješenju o odobravanju sekundarne pravne pomoći određuje se i odvjetnik koji će pružiti sekundarnu pravnu pomoć.

Ako podnositelj zahtjeva ne ispunjava uvjete za odobravanje prava na sekundarnu pravnu pomoć, donosi se rješenje kojim se zahtjev odbija. Protiv rješenja kojim se zahtjev odbija podnositelj zahtjeva može izjaviti žalbu Ministarstvu pravosuđa. Protiv rješenja Ministarstva pravosuđa kojim se žalba odbija može se pokrenuti upravni spor.

Ako korisnik besplatne pravne pomoći izgubi spor, odnosno ne uspije u postupku za koji mu je odobrena sekundarna pravna pomoć, nije dužan vratiti plaćene troškove pravne pomoći. Međutim, odobravanje sekundarne pravne pomoći ne znači da je korisnik sekundarne pravne pomoći koji izgubi spor oslobođen i od obveze plaćanja troškova sudskog postupka koje je imala njegova protustranka, a o čemu je nadležan odlučivati sud u skladu s pravilima koja uređuju sudski postupak.

Besplatna pravna pomoć može se odobriti i u prekograničnim sporovima. Prekogranični spor u smislu ZBPP-a je spor u kojem podnositelj zahtjeva za odobravanje pravne pomoći ima prebivalište ili boravište u državi članici Europske unije, a koja nije država članica u kojoj postupa sud, odnosno u kojoj treba izvršiti sudsku odluku.

Pravna pomoć u prekograničnom sporu odobrava se u građanskim i trgovačkim stvarima, postupcima mirenja, izvansudskim nagodbama, izvršenju javnih isprava i pravnom savjetovanju u tim postupcima. Odredbe o pravnoj pomoći u prekograničnom sporu ne primjenjuju se u poreznim, carinskim i drugim upravnim postupcima.

Podnositelju zahtjeva za odobravanje pravne pomoći u prekograničnom sporu odobrit će se pravna pomoć ako ispunjava pretpostavke utvrđene ZBPP-om.

Iznimno, pravna pomoć može se odobriti podnositelju zahtjeva koji ne ispunjava pretpostavke za odobravanje pravne pomoći utvrđene ZBPP-om, ako dokaže da nije sposoban platiti troškove postupka zbog razlike u troškovima života između države članice u kojoj ima prebivalište ili boravište i troškova života u Republici Hrvatskoj.

Podnositelj zahtjeva ili nadležno tijelo države članice u kojoj ima prebivalište ili boravište (tijelo za slanje), zahtjev za pravnu pomoć u Republici Hrvatskoj podnosi Ministarstvu pravosuđa (tijelo za primanje). Obrasci i priložene isprave moraju se dostaviti u prijevodu na hrvatski jezik. U protivnom će se zahtjev odbaciti.

Ako spor u kojem podnositelj zahtjeva odobravanje pravne pomoći nije prekogranični spor ili ako podnositelj zahtjeva nema pravo na pravnu pomoć u prekograničnom sporu, Ministarstvo pravosuđa će rješenjem odbiti zahtjev. Protiv rješenja Ministarstva pravosuđa žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

Osobama koje ne žive u Europskoj uniji besplatna pravna pomoć može se odobriti ovisno o odredbama dvostranih i višestranih međunarodnih ugovora koji obvezuju Republiku Hrvatsku.

Informacije o pravnoj pomoći u Republici Hrvatskoj dostupne su i na mrežnoj stranici:

Pravna pomoć

---

[1] Prava osobnosti: pravo na život, tjelesno i duševno zdravlje, ugled, čast, dostojanstvo, ime, privatnost osobnog i obiteljskog života, slobodu i dr. Posljednji put ažurirano: 21/12/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Cipar

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Uključuje li ta zaštita naknadu?

U skladu s odredbama Zakona 174/1989 o odgovornosti poslodavaca (o obveznom osiguranju), kako je izmijenjen, zaposlenici koji su žrtve povreda ljudskih prava koje je počinilo poduzeće imaju pravo na naknadu u slučaju nesreće na radnom mjestu (smrt ili tjelesna ozljeda) uzrokovane radom tijekom njihova radnog odnosa ili u slučaju profesionalne bolesti uzrokovane radom. Tim se zakonom od svih poslodavaca zahtijeva da imaju policu osiguranja od odgovornosti u slučaju nesreće na radu ili profesionalne bolesti uzrokovane bilo kojem zaposleniku. Tim je zahtjevom obuhvaćen i radni odnos osoba sa stalnim boravištem u Cipru koje su zaposlene u inozemstvu i koje su doživjele nesreću na radu ili profesionalnu bolest. Zakonom je propisan najmanji iznos pokrivanja za svaku nesreću ili profesionalnu bolest po zaposleniku (sto šezdeset tisuća eura, 160 000,00 EUR) te za svaki predmet ili niz predmeta koji proizlaze iz istog operativnog događaja (3 415 000,00 EUR), uključujući troškove i kamate.

Da bi se zaposleniku mogla isplatiti naknada koja prelazi iznos naknade predviđen Zakonom, potrebno je pokrenuti odgovarajući postupak pred sudom. Tijekom inspekcija podružnica/poduzeća poslodavca radi provjere poštovanja propisa o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu inspektori Odjela inspektorata rada provjeravaju i postoji li dokument kojim se potvrđuje obvezno osiguranje poslodavca od odgovornosti.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljno izrabljivanje radne snage? Vidjeti odgovor na pitanje br. 1.

3. Žrtva sam povrede ljudskih prava zbog aktivnosti europske transnacionalne korporacije koja je počinjena izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za traženje pravne zaštite zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

Ne, u tom slučaju nemate pristup. Na temelju dostupnih informacija i podataka, kako je opisano u pitanju, čini se da ne postoji nikakva veza na temelju koje bi se utvrdila nadležnost ciparskih sudova.

4. Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Mogu li ta tijela istražiti moj predmet ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (kao što je inspektorat rada ili inspektorat za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

Ne. Državljanima trećih zemalja koji tvrde da su žrtve povrede ljudskih prava odgovarajuću zaštitu pružaju neovisne institucije pod uvjetom da je povreda počinjena u Cipru.

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede koje su počinjene izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih aktivnosti u vašoj zemlji? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju sustava?

Uredbom (EU) br. 524/2013 o *online* rješavanju potrošačkih sporova od poduzeća s internetskim trgovinama zahtijeva se da na svojim internetskim stranicama pruže informacije o platformi za *online* rješavanje sporova.

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povreda ljudskih prava u koje su uključena poduzeća? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima?

Pristup pravnoj pomoći ima svaka fizička osoba čija su ljudska prava povrijeđena ako ima boravište na državnom području Republike Cipra neovisno o tome je li riječ o državljaninu Republike Cipra ili građaninu EU-a.

Koje će troškove pravna pomoć pokriti?

Pravna pomoć pruža se za:

- pristup odvjetniku
- pravno savjetovanje i
- zastupanje na sudu.

Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

Ne.

Posljednji put ažurirano: 11/04/2022

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Latvija

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Uključuje li ta zaštita naknadu?

Prema [članku 1. stavku 1. Zakona o parničnom postupku](#), svaka fizička osoba i pravni subjekt ima pravo na sudsku obranu svojih povrijeđenih ili osporenih građanskih prava ili zakonskih interesa. Ako pojedinac smatra da je postao žrtva povrede ljudskih prava koju su počinila poduzeća i kojom se krše njegova građanska prava, može podnijeti građansku tužbu sudu opće nadležnosti.

Sukladno članku 1635. [Građanskog zakona](#), svaka povreda prava, svaka protupravna radnja sama po sebi, koja rezultira štetom (i neimovinskom štetom), daje žrtvi pravo da zatraži pravni lijek za djela počinitelja u mjeri u kojoj ga se može okriviti za ta djela. Neimovinska šteta označava fizičku ili psihičku patnju prouzročenu povredom nematerijalnih prava ili nematerijalnih koristi žrtve koja proizlazi iz protupravnih radnji. Opseg pravnog lijeka za neimovinsku štetu utvrđuje sud prema vlastitom nahođenju, uzimajući u obzir težinu i posljedice neimovinske štete. Ako se protupravna radnja očituje kao kazneno djelo protiv života, zdravlja, čudoređa, slobode, spolne slobode, časti ili ugleda pojedinca, ili protiv obitelji ili maloljetne osobe, smatra se da je žrtva pretrpjela neimovinsku štetu kao rezultat takve radnje. U ostalim slučajevima žrtva mora dokazati neimovinsku štetu. Radnju ovdje treba shvatiti u širem smislu koji uključuje ne samo radnju, već i izostanak djelovanja, odnosno propust.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljno izrabljivanje radne snage? Odgovornost za protupravne radnje sadržane u Građanskom zakonu pokriva svako kršenje prava i kazneno djelo, uključujući i teško kršenje ljudskih prava.

3. Žrtva sam povrede ljudskih prava zbog aktivnosti europske transnacionalne korporacije koja je počinjena izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za podnošenje zahtjeva zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

Ako ni tuženik ni tužitelj nemaju prebivalište ili adresu sjedišta u Latviji i ako se povreda nije dogodila u Latviji, latvijski sudovi vjerojatno neće biti nadležni za građansku tužbu.

4. Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Mogu li ta tijela istražiti moj predmet ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (poput inspektorata rada ili inspektorata za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

Naziv za pučkog pravobranitelja u Latviji je [„tiesībsargs”](#). Pučki pravobranitelj djeluje u skladu s ciljem utvrđenim [Zakonom o pučkom pravobranitelju](#), odnosno promiče zaštitu ljudskih prava i osigurava da se državna vlast izvršava na zakonit i primjeren način te u skladu s načelom dobrog upravljanja. Pučki pravobranitelj može biti uključen samo u rješavanje sporova u kojima državna upravna tijela krše ljudska prava pojedinca utvrđena u Ustavu Republike Latvije (*Satversme*) i međunarodnim dokumentima u području ljudskih prava prilikom donošenja odluke ili, u slučaju zakonodavnog tijela, prilikom donošenja zakonodavnog akta. Tijelo nadležno za provedbu ovlasti pučkog pravobranitelja jest državna uprava ili lokalno upravno tijelo, odnosno njihovi službenici, kao i osobe koje obavljaju poslove koje delegira državna uprava.

U slučajevima kada je pojedinac žrtva povrede načela nediskriminacije, pučki pravobranitelj može dati svoju ocjenu i preporuke i fizičkim osobama i pravnim subjektima čiji su odnosi regulirani privatnim pravom.

Međutim, ovlasti pučkog pravobranitelja ne obuhvaćaju ocjenjivanje postupaka europskih transnacionalnih korporacija izvan EU-a.

Kontrola i praćenje postupanja poduzeća u pogledu radnih odnosa u nadležnosti je [Državne inspekcije rada](#).

Postupanje poduzeća u području zaštite okoliša kontrolira [Državna služba za zaštitu okoliša](#), koja je nadležna za nadzor usklađenosti sa zakonom u području zaštite okoliša, sigurnosti zračenja i nuklearne sigurnosti te upotrebe prirodnih resursa.

Ako pojedinac greškom podnese tužbu tijelu zbog protupravne radnje, odnosno ako nije svjestan da nije u nadležnosti predmetnog tijela odgovoriti u vezi s predmetom na koji se odnosi tužba pojedinca, u skladu s odredbama Zakona o podnescima, tijelo mora obavijestiti pojedinca o tome koje je tijelo nadležno za predmet, ili, prema potrebi, proslijediti tužbu tijelu nadležnom za ispitivanje tužbe.

Stoga treba napomenuti da je institucija pučkog pravobranitelja alternativni mehanizam za rješavanje sporova za zaštitu povrijeđenih ljudskih prava koji se temelji na osobnim ovlastima pučkog pravobranitelja, jer preporuke pučkog pravobranitelja nisu pravno obvezujuće. Žalba pučkom pravobranitelju ne smatra se pokretanjem žalbenog postupka, a stranka u postupku treba uzeti u obzir da takva žalba ne poništava ni valjanost upravnog propisa ni rok za podnošenje žalbe. No, zadaća pučkog pravobranitelja jest informiranje javnosti o ljudskim pravima, mehanizmima njihove zaštite i djelovanju pučkog pravobranitelja.

Stoga pučki pravobranitelj može savjetovati pojedinca o mehanizmima zaštite povrijeđenih prava u svakom pojedinom slučaju.

Svaki pojedinac koji smatra da su mu povrijeđena ljudska prava, bez obzira na nacionalnost, može se obratiti pučkom pravobranitelju.

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede koje su nastupile izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih aktivnosti u vašoj zemlji? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju sustava?

Nisu poznati zakonodavni akti kojima se europskim transnacionalnim korporacijama nameće obveza uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti.

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima? Koje će troškove pravna pomoć pokriti? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

Uvjeti za pristup pravnoj pomoći koju financira država ovise o kategoriji slučaja i statusu pojedinca. Pravna pomoć uključuje pravno savjetovanje, sastavljanje sudske dokumentacije i pravnu pomoć na sudskoj raspravi. Pojedinac koji je stranka u građanskom predmetu oslobođen je plaćanja sudskih troškova koji se uplaćuju u državni proračun, a sud mora pružiti usluge prevođenja koje financira država ako pojedinac ne govori jezik na kojem se vodi postupak.

U građanskim predmetima (uz iznimke utvrđene zakonom) i u upravnim predmetima u kojima se osporava odluka obiteljskog suda u pogledu zaštite prava i pravnih interesa djeteta, pojedinac koji zakonito boravi u Latviji ima pravo na pravnu pomoć ako ima status osobe slabijeg imovinskog stanja ili osobe kojoj je potrebna pomoć socijalne službe lokalne uprave ili ako se nalazi u posebnoj situaciji, odnosno neočekivano i iz razloga na koje ne može utjecati nađe se u okolnostima i financijskom stanju koji mu onemogućuju da osigura zaštitu svojih prava, ili je u potpunosti ovisan o državi ili lokalnoj upravi.

Pojedinac s prebivalištem u državi članici EU-a ima pravo na pravnu pomoć u prekograničnim sporovima u građanskim predmetima ako ga posebne okolnosti i visina prihoda sprečavaju u zaštiti njegovih prava.

Ostali pojedinci (uključujući pojedince s prebivalištem izvan EU-a) imaju pravo na pravnu pomoć u skladu s međunarodnim obvezama Latvije ako ih posebne okolnosti i visina prihoda sprečavaju u zaštiti njihovih prava.

U građanskim predmetima koje pojedinci pokreću sami ili uz pomoć odvjetnika (odnosno u građanskim predmetima koji su u nadležnosti Suda za gospodarska pitanja na temelju ugovornog prava, ako iznos tužbe prelazi 150 000 EUR, te predmetima koji se odnose na zaštitu poslovnih tajni od nezakonitog pribavljanja, upotrebe i otkrivanja), pojedinac ima pravo na pravnu pomoć ako njegov prihod ne premašuje minimalnu mjesečnu plaću u Latviji, njegovo financijsko stanje čini ga podobnim za primanje pravne pomoći i ako je platio naknadu za pružanje pravne pomoći.

Pravnu pomoć u **upravnim predmetima** odobrava sud (sudac) na zahtjev pojedinca, uzimajući u obzir složenost predmeta i financijsko stanje pojedinca.

Pravnu pomoć u **kaznenim postupcima** odobrava stranka koja pokreće postupak (istražitelj, tužitelj ili sudac). Pravna pomoć pruža se na zahtjev pojedincima koji ispunjavaju uvjete za obranu i žrtvama kad je to propisano zakonom.

Više informacija možete pronaći na internetskoj stranici Uprave za pravnu pomoć:

[Infografika – Pravna pomoć koju pruža država za različite kategorije slučajeva](#) (LV)

[Informacije – Pravna pomoć koju osigurava država](#) (EN)

[Pregled – Pravna pomoć koju pruža država](#) (EN)

[Pravna pomoć u prekograničnim sporovima](#) (EN)

Posljednji put ažurirano: 27/04/2023

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Malta

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Uključuje li ta zaštita naknadu?

Svaka žrtva povrede ljudskih prava, neovisno o tome je li tu povredu počinilo poduzeće, ima pravo pokrenuti sudski postupak radi traženja pravne zaštite i naknade.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljno izrabljivanje radne snage? Ne postoje posebna pravila za teške povrede ljudskih prava. Svi predmeti koji uključuju povrede ljudskih prava rješavaju se na isti način.

3. Žrtva sam povrede ljudskih prava zbog aktivnosti europske transnacionalne korporacije koja je počinjena izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za traženje pravne zaštite zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

Pravo je teritorijalno. Osoba se mora pozvati na međunarodno privatno pravo kako bi se odredilo pravo države pred čijim će se sudom voditi postupak (*lex fori*) pod uvjetom da između stranaka ne postoji sporazum kojim se sprječava odabir mjerodavnog prava.

4. Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Mogu li ta tijela istražiti moj predmet ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (kao što je inspektorat rada ili inspektorat za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

U skladu s člankom 64.A Ustava i odredbama Zakona o pučkom pravobranitelju, pučki pravobranitelj Malte ima mandat za „istragu mjera koje je poduzela vlada ili su poduzete u ime vlade ili koje je poduzelo bilo koje nadležno tijelo, neko drugo tijelo ili osoba kako je predviđeno zakonom (uključujući nadležno tijelo, neko drugo tijelo ili ured koji su uspostavljeni na temelju Ustava), pri čemu su takve mjere poduzete pri izvršavanju njihovih upravnih funkcija”.

U skladu s člankom 12. stavkom 1. Zakona o pučkom pravobranitelju nadležnost pučkog pravobranitelja ograničena je na istragu pritužbi koje se odnose na:

„(a) Vladu, uključujući bilo koji vladin odjel ili drugo vladino tijelo, bilo kojeg ministra ili parlamentarnog tajnika, bilo kojeg javnog službenika i bilo kojeg člana ili službenika prethodno navedenih tijela

(b) bilo koje javnopravno tijelo i bilo koje partnerstvo ili drugo tijelo u kojem vlada ili bilo koje prethodno navedeno tijelo ili više njih ili bilo koja njihova kombinacija ima kontrolni udio ili nad kojim ima stvarnu kontrolu, uključujući bilo kojeg direktora, člana, rukovoditelja ili drugog službenika takvog tijela ili partnerstva ili njegova kontrolnog tijela (u daljnjem tekstu zajedno: organizacija) i

(c) lokalna vijeća i bilo koji njihov odbor, gradonačelnike, vijećnike i članove osoblja svih lokalnih vijeća”.

Pučki pravobranitelj nema poseban i formalni mandat za istraživanje predmeta koji uključuju povredu temeljnih prava ili prijetnje temeljnim pravima niti za pružanje pravne zaštite ili promicanje i zaštitu temeljnih prava građana.

Međutim, dužnosti utvrđene u članku 22. stavku 1. Zakona o pučkom pravobranitelju dovoljno su široke da toj instituciji omogućuju da bez ograničenja bude uključena u područje ljudskih prava na sljedeće načine:

istraživanjem pritužbi s elementom ljudskih prava

skretanjem pozornosti vlasti na prijetnje pravima građana

u slučaju povrede, pridonoseanjem rješavanju situacije davanjem preporuka za pravično i djelotvorno rješavanje pitanja kako bi se izbjegao sudski postupak.

Nadležnost pučkog pravobranitelja obuhvaća sve osobe koje se smatraju oštećenima neovisno o njihovu državljanstvu ili podrijetlu pod uvjetom da osoba ima osobni interes u meritumu pritužbe. „Osoba” uključuje i fizičke i pravne osobe.

Tijela ili institucije u nadležnosti pučkog pravobranitelja dužni su štiti ljudska prava i pobrinuti se za njihovo ostvarivanje. Slijedom toga, iako je mandat pučkog pravobranitelja ograničen na tijela javne vlasti, moguće je u obzir uzeti situacije u kojima žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće tvrdi da su njezina prava povrijeđena jer joj javno tijelo ili institucija nije pružilo zaštitu na koju je imala pravo.

Pučki pravobranitelj može istražiti bilo koji predmet čak i ako osoba koja je podnijela pritužbu nije građanin EU-a ili ne živi u EU-u pod uvjetom da je meritum pritužbe u nadležnosti pučkog pravobranitelja. Nadalje, ako je meritum pritužbe u nadležnosti pučkog pravobranitelja ili drugog lokalnog ili regulatornog tijela, pravna se zaštita osigurava svim žrtvama.

Stoga nadležnost pučkog pravobranitelja ne ovisi o meritumu predmeta niti o tome živi li oštećena strana u Malti, nego o navodnom propustu tijela koje je u nadležnosti pučkog pravobranitelja.

Kad je riječ o drugim javnim službama (npr. u području radnih odnosa ili zaštite okoliša) u Malti, postoje druge javne institucije kao što su Odjel za industrijske i radne odnose, Tijelo nadležno za okoliš i resurse, Arbitar za financijske usluge te Nacionalna komisija za promicanje ravnopravnosti. Međutim, Nacionalna komisija za promicanje ravnopravnosti kao nacionalno tijelo za ravnopravnost može istraživati samo slučajeve diskriminacije i spolnog uznemiravanja koji se dogode u Malti.

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede koje su počinjene izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih aktivnosti u vašoj zemlji? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju sustava?

Malta europskim transnacionalnim korporacijama ne određuje obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica poslovnih aktivnosti. Mirenje u Malti provodi se u predmetima pred obiteljskim sudom ili postupcima pred Povjerenstvom za najam.

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima? Koje će troškove pravna pomoć pokriti? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

Ako ste žrtva kaznenog djela kako je utvrđeno u poglavlju 539. članku 2. Zakona Malte (Zakon o žrtvama kaznenih djela) ili žrtva obiteljskog nasilja kako je utvrđeno u poglavlju 581. Zakona Malte (Zakon o rodno uvjetovanom nasilju i obiteljskom nasilju), imate pravo na pravnu pomoć. Nakon što sud izda nalog za dodjelu pravne pomoći, imat ćete pravo na pravnog savjetnika i zastupanje pred sudom. Bit će pokriveni sudski troškovi i odvjetničke naknade. Ako niste građanin EU-a, ali imate određeni status u Malti, ipak imate pravo na pravnu pomoć. Ako ste građanin EU-a koji živi izvan EU-a, i dalje imate pravo na zastupanje pred sudom u Malti te na pravnu pomoć.

Posljednji put ažurirano: 04/05/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Austrija

1. Koju vrstu zaštite mogu dobiti žrtve povrede ljudskih prava u poslovnom svijetu? Uključuje li ta zaštita naknadu?

Kao u drugim državama članicama međunarodnu nadležnost uvelike određuje „Uredba Bruxelles 1.a” ([Uredba br. 1215/2012](#); „Uredba”). Time se omogućuje pokretanje postupka – osobito ako poduzetnik (ili njegova podružnica) ima registrirano sjedište u Austriji – neovisno o tome gdje tužitelj ima domicil i/ili kojeg je državljanstva. Druge nadležnosti navedene su u članku 7. Uredbe. Mjesto gdje je došlo do štetnog događaja ili mjesto gdje se trebala ispuniti ugovorna obveza može biti relevantno.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila i na ekološki kriminal ili teške oblike izrabljivanja radne snage?

Austrijsko pravo o izvanugovornoj odgovornosti ne sadržava posebne odredbe o teškim povredama ljudskih prava. Međutim, ako teška povreda ljudskih prava dovede do povrede pojedinačnog prava zaštićenog zakonom, može se uzeti u obzir opća ugovorna odgovornost. Drugim riječima, tko god namjerno ili iz nepažnje nezakonito povrijedi život, zdravlje, slobodu, imovinu ili bilo koje drugo pravo druge osobe odgovoran je za štetu. Ako je nastupila povreda života ili tijela, zdravlja, slobode, imovine ili bilo kojeg drugog prava, izravnu odgovornost ne snosi samo osoba koja je prouzročila povredu, već i svatko tko nije poduzeo potrebne i razumne mjere za sprečavanje nanošenja povrede trećoj osobi ako je ta osoba predstavljala izvor rizika (*Verkehrssicherungspflicht*). Sa stajališta kaznenog prava teške povrede ljudskih prava smatraju se i općim kaznenim djelima.

3. Žrtva sam povreda ljudskih prava koje su posljedica poslovnih aktivnosti koje su europske transnacionalne korporacije počinile izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za traženje pravne zaštite zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

Vidjeti 4. odjeljak u nastavku.

+ 4. Mogu li nacionalni pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili organizacije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li druge javne službe (kao što je inspektorat rada ili inspektorat za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

Kao u drugim državama članicama međunarodnu nadležnost uvelike određuje „Uredba Bruxelles 1.a” (Uredba br. 1215/2012). Time se omogućuje pokretanje postupka – osobito ako poduzetnik (ili njegova podružnica) ima registrirano sjedište u Austriji – neovisno o tome gdje tužitelj ima domicil i/ili kojeg je državljanstva. Druge nadležnosti navedene su u članku 7. Uredbe. Mjesto gdje je došlo do štetnog događaja ili mjesto gdje se trebala ispuniti ugovorna obveza može biti relevantno.

Ako se ne primjenjuje Uredba Bruxelles 1.a ili Luganska konvencija iz 2007. (Konvencija o nadležnosti i priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima), međunarodna nadležnost uvijek se dodjeljuje u skladu s člankom 27.a Zakona o sudskoj nadležnosti (*Jurisdiktionsnorm* – JN) ako teritorijalnu nadležnost ima austrijski sud. Međutim, nadležnost za nanošenje štete na temelju članka 92.a JN-a temelji se isključivo na mjestu na kojem je došlo do štetnog postupanja. Ipak, mogu se uzeti u obzir druge nadležnosti, kao što je ona mjesta počinjenja, na temelju članka 88. JN-a, ili mjesta gdje se nalazi imovina, na temelju članka 99. JN-a.

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede koje su nastupile izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju tih mehanizama i usluga? + 6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Pod kojim uvjetima imam pristup pravnoj pomoći? Koje troškove pokriva pravna pomoć? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima kao građani EU-a ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

Odobranje pravne pomoći nije povezano s austrijskim državljanstvom ili državljanstvom EU-a.

Svrha pravne pomoći je omogućiti svim strankama u sporu da ostvare svoja građanska prava na sudovima bez obzira na njihovu pojedinačnu financijsku situaciju. Troškovi koji proizlaze iz pokretanja pravnog postupka ne bi trebali predstavljati prepreku naplati potraživanja ili obrani osobe, čak i ako ta osoba nema dovoljno vlastitih sredstava. Svrha odobranja pravne pomoći je ukidanje razlika koje su posljedica financijske situacije pojedinaca i omogućavanje ne samo primjene načela jednakosti, već i prava koje proizlazi iz članka 6. stavka 1. EKLP-a, odnosno prava na slobodan i neometan pristup pravdi, te osiguravanje da svatko ima jednak pristup pravdi.

Međutim, stranka u pravnom postupku kojoj se odobrava pravna pomoć samo se privremeno izuzima od obveze plaćanja vlastitih troškova postupka. Podnositelj prigovora nema koristi od tog privremenog izuzeća.

Sud će stranci dodijeliti pravnu pomoć samo ako bi provedba postupka u protivnom bila štetna za njezino nužno uzdržavanje. Kako bi postojali dobri izgledi za dobivanje pravne pomoći, planirana pravna radnja ili obrana ne smije biti očito nemarna.

„Nužno uzdržavanje” znači sredstva koja su stranci potrebna za skroman životni standard za nju i za obitelj za čije je uzdržavanje odgovorna. Nužno uzdržavanje odnosi se na područje između „osnovnog” i „primjerenog” održavanja. To je područje između statistički prosječnog dohotka osobe koja obavlja plaćenu djelatnost i egzistencijalnog minimuma. Kad je riječ o međunarodnim predmetima, okolnosti koje prevladavaju u mjestu boravišta određuju što je potrebno za skroman životni standard.

U članku 64. austrijskog Zakona o parničnom postupku navode se stavke koje mogu biti obuhvaćene pravnom pomoći.

U određenim uvjetima tužitelji koji nisu austrijski državljani možda moraju pružiti osiguranje u skladu s člankom 57. Zakona o parničnom postupku, što znači da se tuženiku, ako on to želi, mora osigurati jamstvo za pokrivanje troškova postupka. Međutim, mnogim se bilateralnim sporazumima predviđa isključenje takvog osiguranja. Osim toga, izuzeće od pružanja osiguranja za troškove postupka moguće je i u okviru pravne pomoći (članak 64. stavak 1. točka 2. Zakona o parničnom postupku).

Bilateralni sporazumi koje je Austrija sklopila dostupni su na internetskoj stranici Ministarstva europskih i međunarodnih poslova: [Bilaterale Staatsverträge – BMEIA, Außenministerium Österreich](#).

Posljednji put ažurirano: 25/04/2023

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Portugal

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Uključuje li ta zaštita naknadu?

Sudsku zaštitu za povredu ljudskih prava koju je počinilo poduzeće pružaju sudovi, posebno sudovi nadležni za građanska, kaznena, upravna i radna pitanja, uzimajući u obzir vrstu predmetne povrede. Zaštita se može pružiti podnošenjem tužbe ili pritužbe tijelima za kaznenu istragu ili državnom odvjetništvu (*Ministério Público*). Takvom se tužbom od branjenika može zahtijevati da nešto dostavi, učini, da se suzdrži od postupanja protivnog zakonu ili da tolerira određeni čin te da nadoknadi imovinsku ili neimovinsku štetu nastalu ponašanjem branjenika. Portugalskim kaznenim zakonom (*Código Penal*) predviđa se odgovornost pravnih osoba za određena kaznena djela i u određenim okolnostima.

Postupovnim odredbama građanskog, kaznenog, upravnog i radnog prava uređuju se postupci dobivanja nadoknade.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljno izrabljivanje radne snage?

Ne postoji poseban skup nacionalnih pravila za teške povrede ljudskih prava. Međutim, kad je takva povreda kazneno djelo ili prekršaj, pri određivanju primjenjive kazne i njezina trajanja ili iznosa uzima se u obzir procjena ozbiljnosti te povrede. To se odnosi na kaznena djela protiv okoliša i ozbiljno izrabljivanje radne snage.

3. Žrtva sam povreda ljudskih prava zbog aktivnosti europske transnacionalne korporacije koja je počinjena izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za podnošenje zahtjeva zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

Prema građanskom pravu primjenjuju se pravila iz Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (poznata kao „preinaka Uredbe Bruxelles 1.”) i iz Konvencije iz Lugana.

Na temelju Uredbe (EU) br. 1215/2012 osobe s domicilom u državi članici, bez obzira na njihovo državljanstvo, tuže se pred sudovima te države članice, a smatra se da trgovačko društvo ili druga pravna osoba ima domicil u mjestu gdje ima svoje statutarno sjedište, središnju upravu ili glavno mjesto poslovanja.

Pritom su predviđena posebna pravila o nadležnosti u određenim stvarima, posebno u stvarima povezanim s deliktima ili kvazideliktima, za koje je nadležan sud mjesta u kojem je nastala ili može nastati štetna radnja. U Konvenciji o nadležnosti te priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (Konvenciji iz Lugana) propisana su identična pravila.

Ako trgovačko društvo nema domicil u Europskoj uniji ili u državi koja je članica Konvencije iz Lugana, međunarodna nadležnost portugalskih sudova može proizaći iz postupovnih odredbi portugalskog građanskog prava. To je primjerice slučaj kad se pravo na koje se poziva ne može provesti na drugi način nego tužbom pokrenutom pred portugalskim sudom (na primjer zato što zbog kombinacije pravila o međunarodnoj nadležnosti različitih zemalja ne postoji sud nadležan za odlučivanje u tom sporu) ili kad je podnositelju pritužbe vrlo teško pokrenuti tužbu u inozemstvu i postoji važan osobni ili stvarni povezujući čimbenik između predmeta spora i portugalskog pravnog sustava.

Prema kaznenom pravu primjenjuju se pravila o nadležnosti koja proizlaze iz Kaznenog zakona. Stoga, osim ako postoji međunarodni ugovor ili konvencija u kojoj se propisuje suprotno, u pravilu vrijedi da se portugalsko kazneno pravo primjenjuje na djela počinjena na državnom području Portugala, bez obzira na državljanstvo počinitelja, ili na portugalskim plovilima ili u portugalskim zrakoplovima. Međutim, osim ako postoji međunarodni ugovor ili konvencija u kojoj se propisuje suprotno, portugalsko kazneno pravo može se primjenjivati na djela počinjena izvan državnog područja u određenim okolnostima ili na određena kaznena djela. Kad je riječ o kaznenim djelima počinjenima izvan državnog područja koja uključuju pravne osobe, portugalsko pravo primjenjuje se samo kad je djelo počinila pravna osoba sa statutarnim sjedištem na državnom području Portugala ili kad je djelo počinjeno na njezinu štetu, bez obzira na to je li žrtva građanin EU-a ili živi u EU-u.

4. Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Mogu li ta tijela istražiti moj predmet ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (kao što je inspektorat rada ili inspektorat za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

Intervencija pučkog pravobranitelja, tijela za ravnopravnost (Komisija za ravnopravnost u radu i zapošljavanju (*Comissão para a Igualdade no Trabalho e no Emprego* – [CITE](#)) i Komisija za državljanstvo i rodnu ravnopravnost (*Comissão para a Cidadania e Igualdade de Género* – [CIG](#))), [inspektorata rada](#) i [inspektorata za zaštitu okoliša](#) u istragama ograničena je na povrede nacionalnih zakona na državnom području Portugala. Činjenica da žrtva povrede ljudskih prava koje je počinilo europsko transnacionalno trgovačko društvo izvan Europske unije (EU) nije građanin Unije ili ne živi u EU-u nije relevantna za intervenciju tih tijela.

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede koje su nastupile izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih aktivnosti u vašoj zemlji? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju tih sustava?

Ne postoji zakonska obveza za takva izvješća. Unatoč tomu u okviru Smjernica OECD-a za multinacionalna poduzeća, nacionalna kontaktna točka (NCP) za te smjernice, kojom koordiniraju Glavna uprava za ekonomske djelatnosti (*Direção-Geral das Atividades Económicas* – DGAE) i portugalska Agencija za ulaganja i vanjsku trgovinu (*Agência para o Investimento e Comércio Externo de Portugal* – AICEP Portugal Global), pruža platformu za (izvansudsko) mirenje i posredovanje u rješavanju pritužbi protiv trgovačkih društava u pogledu navodne neusklađenosti sa Smjernicama. Stoga svaki pojedinac ili organizacija koji smatraju da radnje ili aktivnosti multinacionalnog poduzeća nisu u skladu sa Smjernicama mogu podnijeti službenu pritužbu nacionalnoj kontaktnoj točki u jednoj od zemalja u kojima to poduzeće posluje. Dodatne informacije dostupne su [ovdje](#), uključujući godišnja izvješća nacionalnih kontaktnih točaka o provedbi Smjernica OECD-a.

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima? Koje će troškove pravna pomoć pokriti? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

U skladu s člankom 67-A Zakona o kaznenom postupku (*Código de Processo Penal*):

a) „žrtva” znači:

i. fizička osoba koja je pretrpjela štetu, među ostalim tjelesnu, psihološku, emocionalnu ili neimovinsku ili imovinsku štetu, neposredno uzrokovanu činom ili propustom kojim je došlo do počinjenja kaznenog djela

ii. članovi obitelji osobe čija je smrt izravno uzrokovana kaznenim djelom i koji su pretrpjeli štetu kao posljedicu smrti te osobe

b) „osobito ranjiva žrtva” znači žrtva koja je osobito ranjiva, među ostalim zbog svoje dobi, zdravstvenog stanja ili invaliditeta, kao i činjenice da su vrsta, razina i trajanje viktimizacije uzrokovali štetu s ozbiljnim posljedicama za njezinu psihološku dobrobit ili uvjete za njezinu socijalnu integraciju

c) „članovi obitelji” znači bračni drug žrtve ili osoba koja živi u izvanbračnoj zajednici sa žrtvom, izravni srodnici žrtve, njezina braća i sestre te osobe koje financijski ovise o žrtvi

d) „dijete” znači svaka osoba mlađa od 18 godina.

Među pravima iz Statuta o žrtvi, koji je odobren Zakonom br. 130/2015 od 4. rujna 2015., nalazi se pravna pomoć, čiji je pravni okvir utvrđen u Zakonu br. 34/2004 od 29. srpnja 2004. Informacije o pravnoj pomoći potražite na relevantnoj [internetskoj stranici](#) europskog portala e-pravosuđe.

Posljednji put ažurirano: 26/04/2023

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Rumunjska

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Uključuje li ta zaštita naknadu?

Sudsku zaštitu ljudskih prava pružaju nacionalni sudovi i ona ovisi o materiji na koju se odnosi čin kojim je predmetno pravo povrijeđeno. Poduzeće može počiniti povredu ljudskih prava u građanskim ili kaznenim stvarima pa stoga oštećenik može poduzeti pravne radnje ili podnijeti pritužbu istražnim tijelima, odnosno policiji ili uredu tužitelja, ovisno o posebnostima slučaja i prirodi čina koji je doveo do povrede prava.

Takva zaštita može uključivati dodjeljivanje naknade u obliku materijalne i/ili nematerijalne odštete ako se utvrdi da su ponašanje ili praksa poduzeća doveli do povrede ljudskih prava.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljno izrabljivanje radne snage?

Razne povrede ljudskih prava u kontekstu poslovnih aktivnosti potpadaju pod građansku, upravnu ili disciplinsku odgovornost.

Kaznena djela protiv okoliša predviđena su i posebnim zakonima (npr. Hitnom odlukom br. 195/2005 o zaštiti okoliša) i Kaznenim zakonom u okviru kaznenih djela protiv javne sigurnosti (širenje bolesti na životinje ili biljke, zagađenje vode, trgovina otrovnim proizvodima ili tvarima, kršenje propisa o nuklearnom materijalu ili drugim radioaktivnim tvarima, eksplozivnim materijalima ili ograničenim prekursorima eksploziva itd.).

Ozbiljno izrabljivanje radne snage može se smatrati povredom Kaznenog zakona (kaznena djela kao što su ropstvo, trgovina ljudima, trgovina djecom, podvrgavanje prisilnom ili obveznom radu, navođenje na prostituciju ili seksualne radnje, korištenje usluga iskorištavane osobe) ili kaznenopravnih propisa utvrđenih Zakonom o radu.

3. **Žrtva sam povrede ljudskih prava zbog aktivnosti europske transnacionalne korporacije koja je nastupila izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za podnošenje zahtjeva zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?**

A. U građanskim stvarima

Međunarodni građanski postupci uređeni su u Knjizi VII. Zakona o parničnom postupku, koji je mjerodavno opće pravo i primjenjuje se na privatnopravne postupke s prekograničnim implikacijama, osim ako je drukčije utvrđeno u međunarodnim ugovorima kojih je Rumunjska stranka, prema pravu EU-u ili posebnim zakonima.

Međunarodna nadležnost rumunjskih sudova u okviru općeg prava temelji se na postojanju glavnog mjesta poslovanja tuženika ili, ako ono ne postoji, njegova drugog sjedišta ili poslovne imovine unutar Rumunjske na datum podnošenja tužbe.

Nadalje, stranke se sporazumom o izboru suda mogu dogovoriti da su rumunjski sudovi nadležni za rješavanje sporova nastalih u vezi s prekograničnim implikacijama.

Kad je riječ o određenim tužbama za materijalnu štetu, rumunjski sudovi imaju isključivu nadležnost, primjerice u sporovima s prekograničnim implikacijama u pogledu:

imovine koja se nalazi unutar Rumunjske

ugovora o svakodnevnom potrošačkim uslugama za pojedinačnog korisnika ili cijelu obitelj koje nisu povezane s profesionalnom djelatnošću ili poslovanjem korisnika koji su sklopljeni s korisnicima koji imaju boravište ili uobičajeno boravište u Rumunjskoj, ako je:

pružatelj usluge primio narudžbu u Rumunjskoj

prije sklapanja ugovora usluga bila u ponudi ili se oglašavala u Rumunjskoj i korisnik je izvršio sve formalnosti potrebne za sklapanje ugovora.

Također, odstupajući od propisa općeg prava, podnositelj tužbe može odabrati rumunjske sudove (preferencijalna nadležnost) u sporovima u kojima se:

mjesto na kojem je ugovorna obveza nastala ili je trebala biti ispunjena, čak i samo djelomično, nalazi u Rumunjskoj

mjesto na kojem je sklopljen pravni akt iz kojeg proizlaze izvanugovorne obveze ili na kojem takav akt proizvodi učinke nalazi u Rumunjskoj

željeznička ili cestovna postaja ili luka ili zračna luka ukrajca/iskrajca putnika ili utovara/istovara robe koji se prevoze nalazi u Rumunjskoj

osigurana imovina ili mjesto na kojem se dogodio osigurani događaj nalaze u Rumunjskoj.

Rumunjski sudovi nadležni su i za:

predmete koji se odnose na prekograničnu zaštitu intelektualnog vlasništva osobe s boravištem u Rumunjskoj, neovisno o tome je li ona rumunjski

državljanin ili osoba bez državljanstva, podložno sporazumu o izboru suda

predmete u kojima su stranke stranci, ako su se one tako izričito dogovorile, a njihovi pravni odnosi odnose se na prava koja mogu imati u vezi s imovinom ili interesima osoba iz Rumunjske

predmete koji se odnose na sudare na moru ili sudare zrakoplova i predmete koji se odnose na pružanje pomoći ljudima ili njihovo spašavanje ili pružanje

pomoći u pogledu robe na otvorenom moru ili području koje je izvan suvereniteta bilo koje države, u posebnim okolnostima

predmete koji uključuju građansku odgovornost za štetu prouzročenu proizvodima podrijetlom iz Rumunjske, **bez obzira na državljanstvo žrtve, mjesto nesreće ili mjesto na kojem je prouzročena šteta.**

Kad je riječ o statusu stranca u međunarodnom građanskom postupku, fizičke i pravne osobe koje su stranci imaju, prema zakonu, ista postupovna prava i

obveze pred rumunjskim sudovima kao i rumunjski državljani i pravne osobe.

Više informacija dostupno je [ovdje](#).

B. U kaznenim stvarima

U skladu s člankom 9. u vezi s člankom 12. Kaznenog zakona, osim ako je drukčije utvrđeno u međunarodnom ugovoru kojeg je Rumunjska stranka,

rumunjsko kazneno pravo primjenjivo je na djela počinjena izvan Rumunjske prema načelu državljanstva predviđenom kaznenim pravom (članak 9.

Kaznenog zakona), neovisno o tome je li oštećenik strani državljanin, rumunjski državljanin ili osoba bez državljanstva ili se nalazi u Rumunjskoj, ako su

ispunjeni određeni uvjeti: počinitelj je pravna osoba u Rumunjskoj te kazna predviđena rumunjskim pravom u vezi s počinjenim djelom je doživotna zatvorska

kazna ili zatvorska kazna dulja od 10 godina (čak i ako se djelo ne smatra kaznenim djelom prema zakonu države u kojoj je počinjeno), a u slučaju drugih

predviđenih kazni djelo mora biti klasificirano kao kazneno djelo i prema kaznenom pravu zemlje u kojoj je počinjeno (dvostruka kažnjivost) ili mora biti

počinjeno na mjestu koje je izvan nadležnosti bilo koje države. Optužnica podliježe prethodnom odobrenju glavnog tužitelja ureda tužitelja pri žalbenom sudu

koji ima mjesnu nadležnost nad uredom tužitelja kojem je predmet prvo upućen ili, ako je to primjenjivo, glavnog tužitelja ureda tužitelja pri Visokom

kasacijskom sudu.

Važno je napomenuti da se smatra da je kazneno djelo počinjeno na državnom području Rumunjske i ako su kazneno djelo, čin poticanja na kazneno djelo ili

čin pomaganja u kaznenom djelu počinjeni ili je imovinska korist ostvarena kaznenim djelom stečena, čak i djelomično, unutar tog državnog područja ili na

plovilu koje plovi pod rumunjskom zastavom ili u zrakoplovu registriranom u Rumunjskoj. U tim se slučajevima rumunjsko kazneno pravo primjenjuje prema

načelu teritorijalnosti.

Kad je riječ o nadležnosti kaznenih sudova za kaznena djela počinjena izvan državnog područja Rumunjske, Zakonom o kaznenom postupku (članak 42.)

propisano je da za kaznena djela počinjena izvan državnog područja Rumunjske sude sudovi koji imaju nadležnost nad registriranim sjedištem pravne osobe

u svojstvu optuženika. Ako optuženik nema registrirano sjedište u Rumunjskoj, a za kazneno djelo nadležan je okružni sud, u predmetu sudi Okružni sud

bukureštanskog okruga 2, a u ostalim slučajevima sud koji je nadležan prema prirodi predmeta ili statusu osobe koja je iz Bukurešta, osim ako je drukčije

predviđeno zakonom.

Za kaznena djela za koja je podizanje optužnice uvjetovano prethodnom prijavom oštećenika, prethodna prijava mora se podnijeti u roku od tri mjeseca od

dana kad je oštećenik postao svjestan djela.

Više informacija dostupno je [ovdje](#), [ovdje](#) i [ovdje](#).

4. **Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Mogu li ta tijela istražiti moj predmet ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (kao što je inspektorat rada ili inspektorat za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?**

U skladu s člankom 1. stavkom 1. Zakona br. 35 od 13. ožujka 1997. o organizaciji i djelovanju pučkog pravobranitelja [*Instituția Avocatul Poporului*] „[p]učki pravobranitelj nastoji štiti prava i slobode fizičkih osoba u njihovim odnosima s javnim tijelima” i stoga on nije nadležan za povrede ljudskih prava koje su počinila poduzeća.

Pritužbe potrošača podnesene protiv poduzeća unutar EU-a može preuzeti Europski centar za potrošače u Rumunjskoj (ECC Romania) samo ako ti

potrošači imaju boravište u državi članici EU-a ili su njezini državljani (uključujući Norvešku i Island) i ako je primjenjivo zakonodavstvo EU-a.

Tijelo za inspekciju rada [*Inspecția Muncii*], nacionalno tijelo za prava osoba s invaliditetom, djecu i posvojenja [*Autoritatea Națională pentru Drepturile*

Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adoptiți], nacionalna agencija za rodnu ravnopravnost [*Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați*

], nacionalno tijelo za zaštitu okoliša [Garda Națională de Mediu], nacionalno tijelo za zaštitu potrošača [Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului] i nacionalno regulatorno i upravno tijelo za komunikacije [Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM)] javna su tijela bez nadležnosti u prekograničnim slučajevima.

Više informacija dostupno je [ovdje](#) i [ovdje](#).

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede koje su nastupile izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih aktivnosti u vašoj zemlji? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju sustava?

Kad je riječ o povredama ljudskih prava koje su posljedica aktivnosti koje provode europske transnacionalne korporacije, u Rumunjskoj ne postoje obvezni sustavi mirenja. Međutim, mirenje je moguće ako stranke odaberu tu mogućnost. Stoga se osoba čija su prava povrijeđena može koristiti sudskom zaštitom prema općem pravu na građanskom ili kaznenom sudu, ovisno o prirodi povrijeđenog prava, ili se stranke mogu dogovoriti da će zatražiti usluge izmiritelja, čija je struka uređena Zakonom br. 192/2006 o mirenju i organizaciji struke izmiritelja.

Nadalje, Odlukom br. 38/2015 o alternativnom rješavanju sporova između potrošača i trgovaca uspostavljen je pravni okvir koji potrošačima omogućuje da, na dobrovoljnoj osnovi, tužbe protiv profesionalnih djelatnika/poduzetnika podnose subjektima koji primjenjuju postupke alternativnog rješavanja sporova na neovisan, nepristran, transparentan, učinkovit, brz i pravedan način kako bi se osigurali visoka razina zaštite potrošača i nesmetano funkcioniranje tržišta.

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima? Koje će troškove pravna pomoć pokriti? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

Pravo na pristup pravnoj pomoći priznato je i zajamčeno rumunjskim zakonom. To se pravo temelji na konceptu univerzalnog prava na obranu i priznaje se svim osobama, bez obzira na njihovo boravište ili državljanstvo, ovisno o okolnostima, kako slijedi:

I. u građanskim stvarima, u skladu s Hitnom odlukom vlade br. 51/2008 o besplatnoj pravnoj pomoći u građanskim stvarima:

- a) za građane EU-a: u svim predmetima u kojima je besplatnu pravnu pomoć pred sudovima ili drugim rumunjskim tijelima koja imaju pravosudne ovlasti zatražila bilo koja osoba koja ima boravište ili uobičajeno boravište u Rumunjskoj ili u drugoj državi članici EU-a (članak 2. Hitne odluke vlade br. 51/2008)
- b) za osobe koje nisu građani EU-a i osobe bez državljanstva: ako je zahtjev podnijela fizička osoba koja nema boravište ili uobičajeno boravište na državnom području Rumunjske ili druge države članice EU-a, u mjeri u kojoj postoji sporazum između Rumunjske i države državljanstva ili boravišta podnositelja zahtjeva koji sadržava odredbe o međunarodnom pristupu pravosuđu (članak 21.¹. Hitne odluke vlade br. 51/2008).

Nadalje, u skladu s **člankom 1084.** stavkom 2. Zakona o parničnom postupku strani državljani imaju pravo u međunarodnim građanskim postupcima pred rumunjskim sudovima na izuzeća i smanjenja poreza i drugih troškova postupka te na besplatnu pravnu pomoć u istoj mjeri i pod istim uvjetima kao i rumunjski državljani, podložno reciprocitetu s državom državljanstva ili boravišta podnositelja zahtjeva.

Stoga osoba koja je bila žrtva povrede svojih legitimnih prava može podnijeti zahtjev za pravnu pomoć ako si ne može priuštiti plaćanje troškova postupka, kako je predviđeno u članku 6. Hitne odluke vlade br. 51/2008 – Besplatna pravna pomoć može se dodijeliti u sljedećim oblicima:

- a) u obliku plaćanja naknada za zastupanje, pravnu pomoć i, prema potrebi, obranu koju pruža odvjetnik po službenoj dužnosti ili odvjetnik po vlastitom izboru radi ostvarivanja ili zaštite prava ili legitimnog interesa na sudu ili radi izbjegavanja spora (dalje u tekstu „pomoć odvjetnika”)
- b) u obliku plaćanja vještaka, prevoditelja ili tumača čije su usluge korištene u postupku, uz suglasnost suda ili tijela s pravosudnim ovlastima, ako tražitelj besplatne pravne pomoći po zakonu ima pravo na to
- c) u obliku plaćanja naknade za sudskog izvršitelja
- d) u obliku izuzeća od ili smanjenja, odgode ili obročnog plaćanja pravnih troškova predviđenih zakonom, uključujući one dospjele u fazi ovrhe.

Međutim, pravo na pravnu pomoć nije apsolutno pravo i osoba koja traži pravnu pomoć mora predočiti dokaz o svojem imovinskom stanju koji potvrđuje da si ne može priuštiti plaćanje usluga odvjetnika po vlastitom izboru ili da ne može snositi troškove postupka, kao što su troškovi za biljege, naknade vještaka, izvješća vještaka itd. U tom je pogledu u članku 16. stavku 1. Hitne odluke vlade br. 51/2008 propisano sljedeće: besplatna pravna pomoć može se odbiti ako je zahtjev za takvu pomoć nepropisan, ako je procijenjeni trošak takve pomoći nerazmjeran u odnosu na vrijednost pravne stvari i ako se besplatna pravna pomoć ne traži radi zaštite legitimnog interesa ili se traži u vezi s radnjom koja je protivna javnom ili ustavnom poretku.

Besplatna pravna pomoć iz navedene hitne odluke dodjeljuje se u građanskim, trgovačkim i upravnim predmetima, u predmetima iz oblasti rada i socijalnog osiguranja te u drugim predmetima, osim u kaznenim predmetima.

U kaznenim predmetima oštećeniku se mora pružiti pravna pomoć ako je riječ o poslovno nesposobnoj ili ograničeno poslovno sposobnoj osobi / tužitelju u građanskom postupku (u skladu s člankom 93. stavkom 4. Zakona o kaznenom postupku). Nadalje, u skladu s člankom 93. stavkom 5., ako pravosudno tijelo ocijeni da se oštećenik, tužitelj u građanskom postupku [...] iz određenih razloga ne bi mogao sam braniti, mora mu se dodijeliti odvjetnik po službenoj dužnosti.

Člankom 29. stavkom 1. točkom (f) Hitne odluke vlade br. 80/2013 o sudskoj taksi, kako je naknadno izmijenjena, predviđa se izuzeće od plaćanja pristojbe za tužbe i zahtjeve, uključujući žalbe, redovne ili izvanredne, podnesene u vezi sa zaštitom prava potrošača za fizičke osobe i udruženja za zaštitu potrošača u svojstvu podnositelja tužbe protiv gospodarskih subjekata koji su povrijedili prava i legitimne interese potrošača.

Posljednje, no ne i manje važno, u korist žrtava kaznenih djela donesen je [Zakon br. 211/2004](#) o određenim mjerama za osiguravanje informiranja i zaštite žrtava kaznenih djela te potpore za njih, kojim se, kako se može zaključiti iz njegova naslova, propisuju mjere za informiranje, potporu, zaštitu, prepoznavanje i procjenu dostupne žrtava kaznenih djela, pri čemu takve mjere ne ovise o tome je li tijelima kaznenog progona podnesena pritužba.

Više informacija o pravnoj pomoći u Rumunjskoj dostupno je [ovdje](#).

Posljednji put ažurirano: 26/04/2023

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Slovačka

U Slovačkoj svaka osoba ima pravo na jednako postupanje pri ostvarivanju svojih prava i na zaštitu od diskriminacije. Poduzeća su obvezna poštovati načelo jednakog postupanja ne samo u pružanju robe i usluga već i u vezi sa zapošljavanjem, i kad je riječ o tražiteljima posla i kad je riječ o samim zaposlenicima.

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Uključuje li ta zaštita naknadu?

Jedno je od temeljnih prava utvrđenih u Ustavu Slovačke Republike pravo na sudsku zaštitu, ostvarivanje svojih prava pred neovisnim sudovima, uključujući Ustavni sud, ili pred drugim tijelom Slovačke, ako je tako predviđeno zakonom.

Pravo na sudsku zaštitu ostvaruje se podnošenjem zahtjeva za pokretanje postupka. Ako je došlo do povrede ili postoji opasnost od povrede subjektivnog prava, nositelj tog prava, neovisno o tome je li riječ o fizičkoj ili pravnoj osobi, može ostvariti svoje pravo na sudsku zaštitu podnošenjem zahtjeva za pokretanje postupka, tj. podnošenjem tužbe. Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo podnijeti tužbu. Sudovi su obvezni razmotriti svaku tužbu.

Iz tužbe mora biti jasno **što** tužitelj **traži, odnosno koji je njegov zahtjev ili koji pravni lijek traži**. U tužbenom zahtjevu (petitum) tužitelj utvrđuje predmet o kojem sud treba raspraviti i odlučiti. Sud ne može dodijeliti ništa drugo osim onog što se traži u tužbenom zahtjevu. Ovisno o ishodu postupka, sud naravno može dodijeliti manje od onog što tužitelj traži; može dodijeliti više samo ako je zakonom utvrđen poseban oblik nagodbe između stranaka ili ako je sud mogao pokrenuti postupak po službenoj dužnosti.

Stoga žrtva povrede ljudskih prava u poslovnom kontekstu ima pravo na sudsku zaštitu, a pri podnošenju tužbe u zahtjevu navodi predmet o kojem sud treba raspraviti i odlučiti te naknadu koju traži kao tužitelj.

U slučajevima koji uključuju protupravnu radnju koja se odnosi na čast, dostojanstvo, zdravlje ili privatnost fizičke osobe, njezin obiteljski život itd., oštećena osoba ima pravo tražiti na sudu naknadu neimovinske štete. Iznos neimovinske štete utvrđuje se u novčanom obliku uglavnom s obzirom na:

žrtvu, njezin život do tog trenutka te okruženje u kojem živi i radi

ozbiljnost štete i okolnosti u kojima je do nje došlo

ozbiljnost posljedica za privatni život žrtve

ozbiljnost posljedica za društveni položaj žrtve.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljno izrabljivanje radne snage?

Zakonikom o radu zabranjuje se diskriminacija u radnim odnosima, čime se od poduzeća izravno zahtijeva da u svojim predugovornim i radnim odnosima poštuju načelo jednakog postupanja. Detaljnije mjere predviđene su Zakonom o suzbijanju diskriminacije, kojim se zabranjuje diskriminacija u zapošljavanju i sličnim pravnim odnosima na temelju spola, vjere ili uvjerenja, rase, nacionalne ili etničke pripadnosti, invaliditeta, dobi, spolne orijentacije, bračnog stanja, obiteljskog statusa, boje kože, jezika, političkih ili drugih uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovinskog, rodnog ili drugog statusa ili zbog prijave kaznenog djela ili druge protudruštvene aktivnosti.

U skladu sa Zakonom o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu poduzeća su obvezna nadzirati sigurne radne uvjete, zgrade, ceste, strojeve i tehničku opremu, radne postupke, organizaciju rada itd. kako bi se osiguralo zdravlje i sigurnost na radu.

U skladu s Ustavom Slovačke Republike nitko ne smije biti prisiljen na rad ili pružanje usluga.

Kaznena djela koja uključuju ozbiljne povrede ljudskih prava, na primjer protiv slobode (kao što je trgovina ljudima, ograničavanje osobne slobode ili ograničavanje slobode boravka), te kaznena djela koja uključuju opasnost za javnost i kaznena djela protiv okoliša (npr. nezakonito odlaganje otpada, neovlašteno ispuštanje onečišćujućih tvari, povreda propisa o zaštiti voda i zraka, neovlaštena proizvodnja tvari koje oštećuju ozonski omotač, rukovanje takvim tvarima i drugo) u Kaznenom su zakoniku klasificirana kao kaznena djela u kojima postoji namjera, a za koja je tim zakonom propisana maksimalna kazna zatvora veća od pet godina. Kaznenu odgovornost za takva kaznena djela snose počinitelji koji mogu biti fizičke osobe u skladu s Kaznenim zakonikom ili pravne osobe u skladu sa Zakonom o kaznenoj odgovornosti pravnih osoba i Kaznenim zakonikom.

Iz prethodno navedenog proizlazi da se u slučajevima teških povreda ljudskih prava, uključujući kaznena djela protiv okoliša i ozbiljno izrabljivanje radne snage, primjenjuju posebna pravila u pogledu duljine zatvorske kazne koja će u skladu s Kaznenim zakonikom biti veća u slučaju kaznenog djela nego u slučaju prekršaja.

3. Žrtva sam povrede ljudskih prava zbog aktivnosti europske transnacionalne korporacije koja je počinjena izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za traženje pravne zaštite zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

U slučaju sporova iz područja međunarodnog prava mora se odrediti koji će sud razmatrati predmet i odlučivati o njemu, a potrebno je i odrediti u skladu s kojim pravom treba utvrditi činjenice. Zakon o međunarodnom privatnom i postupovnom pravu, čija je svrha odrediti kojim se pravnim sustavom uređuju građanski, trgovački, obiteljski, radni i drugi slični odnosi s međunarodnim elementom, sadržava dio o međunarodnom postupovnom pravu u kojem se navode slučajevi u kojima slovački sudovi imaju nadležnost, slučajevi u kojima slovački sudovi imaju isključivu nadležnost te slučajevi u kojima stranke u sporu mogu odabrati mogućnost pokretanja postupka pred slovačkim sudom. Mora se naglasiti da slovački sudovi uvijek slijede slovačke postupovne propise i ako slovačko pravosuđe tijelo ne može utvrditi sadržaj stranog prava u razumnom roku ili ako bi bilo teško ili nemoguće utvrditi sadržaj stranog prava, u postupku će se primjenjivati slovačko pravo.

U toj se situaciji obično primjenjuju samo odredbe slovačkog Zakona o međunarodnom privatnom i postupovnom pravu koje se odnose na sporazumni odabir nadležnih sudova, tj. obje stranke u sporu suglasne su da će o predmetu odlučivati slovački sudovi. Međutim, ako samo jedna stranka ima korist od sporazuma o nadležnosti, pravo stranke da tužbu podnese drugom sudu ostaje zaštićeno. U pitanjima koja se odnose na ugovore o radu, ugovore o osiguranju i potrošačke ugovore, sporazumi o nadležnosti važeći su samo ako ne isključuju nadležnost sudova države u kojoj tužitelj ima boravište ili ako su sklopljeni nakon nastanka spora.

Za više informacija možete se obratiti:

[📄 Nacionalnoj kontaktnoj točki za poduzeća i ljudska prava \(Národné kontaktné miesto pre podnikanie a ľudské práva\)](#)

[📄 Ministarstvu pravosuđa Slovačke Republike](#)

4. Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Mogu li ta tijela istražiti moj predmet ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (kao što je inspektorat rada ili inspektorat za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

Slovačkim Ustavom predviđeno je postojanje [📄 pučkog pravobranitelja za ljudska prava \(ombudsman\)](#). Slovačkog pučkog pravobranitelja imenuje Nacionalno vijeće Slovačke Republike, a mogu mu se obratiti fizičke i pravne osobe ako smatraju da su određenom radnjom, odlukom ili propustom tijela javne vlasti povrijeđena njihova temeljna prava ili slobode. To znači da osoba koja ne živi u Slovačkoj ili čija prava i slobode nisu povrijeđena slovačka tijela javne vlasti može od slovačkog pučkog pravobranitelja zatražiti savjet, ali pravobranitelj neće imati zakonske ovlasti da se bavi tim pitanjem ili poduzima radnje u tom pogledu.

[📄 Slovački nacionalni centar za ljudska prava \(Slovenské národné stredisko pre ľudské práva\)](#) djeluje u Slovačkoj kao nacionalna institucija za ljudska prava te kao nacionalno tijelo za suzbijanje diskriminacije. Glavna je zadaća Centra brinuti se za poštovanje ljudskih prava i temeljnih sloboda u Slovačkoj, uključujući načelo jednakog postupanja. Provodi velik broj aktivnosti kako bi ispunio svoju misiju te pruža različite usluge u području zaštite i promicanja ljudskih prava, pri čemu blisko surađuje s međunarodnim organizacijama i institucijama za ljudska prava. U rujnu 2018. **Slovački nacionalni centar za ljudska prava uspostavio je Nacionalnu kontaktnu točku za poduzeća i ljudska prava**. U skladu sa zakonodavstvom kojim se uređuju aktivnosti i funkcioniranje osnivačkog tijela predviđeni su, među ostalim, pravni savjeti o diskriminaciji na radnome mjestu (uključujući besplatno zastupanje u sudskim postupcima) i savjetovanje o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda u najvećoj mogućoj mjeri, od pitanja rodne jednakosti do pitanja zaštite okoliša, **ali samo u Slovačkoj** (u skladu sa Zakonom o parničnom postupku, prema kojem je opći sud za fizičku osobu sud na čijem području fizička osoba živi, te u skladu sa Zakonom o međunarodnom privatnom i postupovnom pravu).

U području zaštite okoliša u Slovačkoj postoji **Slovački inspektorat za zaštitu okoliša** (*Slovenská inšpekcia životného prostredia*) preko kojeg Ministarstvo zaštite okoliša obavlja državni nadzor i izriče kazne fizičkim osobama, poduzećima i drugim pravnim osobama u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode i krajolika, a čija nadležnost obuhvaća **državno područje Slovačke, te se stoga povrede tog zakona mogu dogoditi samo na državnom području Slovačke**. Zakonom o inspektoratu rada te o nezakonitom radu i nezakonitom zapošljavanju uređuje se **inspekcija rada na državnom području Slovačke, što znači da se povrede tog zakona mogu dogoditi samo na državnom području Slovačke**.

Iz prethodno navedenog proizlazi da ako osoba smatra da su povrijeđena njezina temeljna ljudska prava i slobode, ali nije državljanin države članice Europske unije i ne živi na području Europske unije, ne može tražiti djelotvornu pravnu zaštitu od nacionalnih tijela koja štite temeljna prava i slobode u Slovačkoj.

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede koje su počinjene izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih aktivnosti u vašoj zemlji? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju sustava?

Slovačka ne obvezuje europske transnacionalne korporacije na uvođenje mehanizama za podnošenje pritužbi jer je ta obveza propisana samo za državna tijela i jedinice područne samouprave te druga tijela Slovačke u skladu sa Zakonom o pritužbama. Kao država članica Europske unije Slovačka je obvezna provoditi europsko zakonodavstvo.

Multinacionalna poduzeća u Slovačkoj mogu se obratiti Nacionalnoj kontaktnoj točki za poduzeća i ljudska prava, koja pruža osposobljavanje, savjetovanje i pravne savjete u tom području.

Mirenje je dobrovoljni postupak čija je svrha smanjenje broja sporova na sudovima. U Slovačkoj je mirenje uređeno Zakonom o mirenju, kojim se propisuje izvansudsko rješavanje sporova u području građanskog prava, obiteljskog prava te trgovačkih obveza i radnih odnosa, kao i prekograničnih sporova koji proizlaze iz sličnih pravnih odnosa između subjekata s boravištem ili uobičajenim boravištem u državi članici Europske unije. U skladu sa Zakonikom o parničnom postupku sud bi uvijek trebao težiti postizanju sporazumnog rješenja. Sud može strankama predložiti postizanje sporazumnog rješenja mirenjem, ali im to ne može naložiti. Mirenje zahtijeva dobrovoljni pristanak i aktivan pristup uključenih stranaka.

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima? Koje će troškove pravna pomoć pokriti? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

U slovačkom Zakonu o žrtvama kaznenih djela navodi se sljedeća definicija pojma „žrtva”: posebno ranjive žrtve (djeca, osobe starije od 75 godina, osobe s invaliditetom, žrtve trgovanja ljudima, organiziranog kriminala, nekog od kaznenih djela protiv ljudskog dostojanstva, nekog od kaznenih djela terorizma, žrtve kaznenih djela nasilja ili prijetnji nasiljem zbog njihova spola, spolne orijentacije, rase, nacionalne ili etničke pripadnosti, vjere ili uvjerenja, žrtve drugih zločina izložene većem riziku od ponovljene viktimizacije na temelju pojedinačne procjene žrtve i njezinih osobnih obilježja, odnosa s počiniteljem ili ovisnosti o počinitelju te vrste ili prirode i okolnosti kaznenog djela) za potrebe postupaka u slovačkom pravu.

Tijela za izvršavanje zakonodavstva (javni tužitelji i policija), sudovi i subjekti koji pružaju pomoć žrtvama obvezni su obavijestiti žrtve o njihovim pravima na jednostavan i razumljiv način. Posebno će uzeti u obzir poteškoće u razumijevanju ili komunikaciji zbog određenih vrsta invaliditeta, nedovoljnog poznavanja jezika ili žrtvine ograničene sposobnosti izražavanja. U kaznenom postupku žrtve imaju status stranke koja je prijavila kazneno djelo, oštećene stranke ili svjedoka te imaju prava i obveze povezane s njihovim statusom u skladu sa Zakonikom o kaznenom postupku. Tijela za izvršavanje zakonodavstva, sudovi i subjekti koji pružaju pomoć žrtvama provode pojedinačne procjene žrtava u pogledu težine počinjenog kaznenog djela kako bi utvrdili je li žrtva posebno ranjiva s ciljem sprječavanja ponovljene viktimizacije.

Žrtvama se pruža pravna pomoć u obliku pravnih informacija i pravnog zastupanja u kaznenim i građanskim postupcima te pri potraživanju naknade štete. Žrtvama pravnu pomoć pruža Centar za pravnu pomoć (*Centrum právnej pomoci*) pod uvjetima i u opsegu utvrđenima Zakonom o pravnoj pomoći za osobe slabijeg imovinskog stanja. Centar za pravnu pomoć pruža pravnu pomoć svim fizičkim osobama uključenima u nacionalne sporove, a u slučaju prekograničnih sporova samo fizičkim osobama s boravištem ili uobičajenim boravištem na državnom području države članice. U skladu s uvjetima međunarodnog ugovora kojeg je Slovačka ugovorna strana ili na temelju uzajamnosti koju je proglasilo Ministarstvo pravosuđa Slovačke Republike, pravna pomoć za potrebe sudskog postupka u Slovačkoj pruža se i državljanima države koja je ugovorna strana međunarodnog ugovora ili osobama s uobičajenim boravištem na državnom području te države ili ako je predmet sudskog postupka u Slovačkoj izravno povezan s prethodnim uobičajenim boravištem osobe na državnom području Slovačke. Nije isključeno zastupanje odvjetnika (ili pravnog zastupnika) u skladu sa Zakonom o pravnim zanimanjima i Zakonom o trgovini.

Osobe slabijeg imovinskog stanja (čiji je dohodak 1,4 puta manji od iznosa egzistencijalnog minimuma (u Slovačkoj) ili osobe koje primaju materijalnu pomoć (u Slovačkoj)), kad spor nije očito neosnovan te vrijednost spora premašuje vrijednost minimalne plaće utvrđene zakonom, imaju pravo na besplatnu pravnu pomoć Centra za pravnu pomoć.

Podnositelji zahtjeva imaju pravo na pravnu pomoć preko Centra za pravnu pomoć uz doprinos od 20 % troškova pravnog zastupanja ako istodobno ispunjavaju sljedeća tri uvjeta: dohodak je podnositelja zahtjeva 1,4 puta veći od iznosa egzistencijalnog minimuma (u Slovačkoj), ali ne prelazi 1,6 puta veći iznos od toga, i podnositelj ne raspolaže dovoljnim sredstvima za plaćanje pravnih usluga, spor nije očito neosnovan te vrijednost spora premašuje vrijednost minimalne plaće utvrđene zakonom. Prije pružanja pravne pomoći Centar uvijek ocjenjuje jesu li ispunjeni ti uvjeti.

U ostalim slučajevima žrtve same plaćaju svojeg odvjetnika (ili pravnog zastupnika).

Zaštita prava zviždača čini posebnu skupinu. Zakonom o zaštiti zviždača uređuju se uvjeti pružanja zaštite osobama u radnom odnosu u vezi s prijavom kaznenih djela ili drugih protudruštvenih aktivnosti, prava i obveze osoba koje prijavljuju protudruštvene aktivnosti te osnivanje, status i ovlasti Ureda za zaštitu zviždača (*Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti*).

Zviždači mogu zatražiti zaštitu kad prijavljuju ozbiljnu protudruštvenu aktivnost koja čini kazneno djelo ili tijekom kaznenog postupka. Zahtjev se podnosi javnom tužitelju. Ako je zahtjev za zaštitu zviždača podnesen drugom tijelu javne vlasti, bez odgađanja se prosljeđuje javnom tužitelju. Ako javni tužitelj utvrdi da je zviždač koji traži zaštitu podnio osnovanu prijavu, odmah će mu pružiti zaštitu. Za zviždače je predviđena posebna zaštita radi sprječavanja njihove viktimizacije tako da počinitelj ne može viktimizirati zviždača prijetnjama, zastrašivanjem, prisilom, zlouporabom ovlasti ili osvetom ili na drugi način utjecati na tjelesni ili psihički integritet žrtve.

U slučajevima u kojima žrtva podnese pritužbu zbog diskriminacije zaštita se pruža u skladu sa Zakonom o suzbijanju diskriminacije, prema kojem se i neopravdane mjere protiv podnositelja pritužbe smatraju oblikom diskriminacije. U slučajevima diskriminacije Slovački nacionalni centar za ljudska prava pruža pravne savjete te može zastupati žrtvu u sudskom postupku.

Ne uzima se u obzir državljanstvo žrtve, ali zaštita se može pružiti samo žrtvama koje se nalaze na državnom području Slovačke.

Posljednji put ažurirano: 27/02/2023

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Švedska

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava povezane s poslovanjem? Ukjučuje li ta zaštita naknadu?

U Švedskoj nema razlike između povreda ljudskih prava povezanih s poslovanjem i drugih vrsta povreda ljudskih prava. U području poslovanja i ljudskih prava ne postoje posebni propisi. Pravna sredstva u okviru švedskog pravnog sustava u skladu su s međunarodnim konvencijama o ljudskim pravima, čiji je Švedska potpisnik.

Sudska zaštita u slučaju povrede ljudskih prava zajamčena je Europskom konvencijom o ljudskim pravima, Poveljom Europske unije o temeljnim pravima i švedskim Ustavom.

Ako smatrate da su prekršena vaša ljudska prava, možete se obratiti različitim tijelima ovisno o tome što se dogodilo.

Možete zatražiti pokretanje sudskog postupka ili reviziju koju provodi švedsko tijelo za reviziju ili se žaliti nacionalnoj kontaktnoj točki.

Sudski postupci

U većini slučajeva vaš se predmet na ovaj ili onaj način može voditi pred sudom. Tužitelj može pokrenuti kazneni postupak za kazneno djelo. Ako tužitelj odluči da neće pokrenuti kazneni postupak, u nekim slučajevima to možete učiniti sami. U konačnici možete podnijeti zahtjev za naknadu štete protiv države. U Švedskoj postoje tri vrste sudova:

opći sudovi, koji obuhvaćaju okružne sudove (*tingsrätt*), žalbeni sudovi (*hovrätt*) i Vrhovni sud (*Högsta domstolen*)

opći upravni sudovi, tj. upravni sudovi (*förvaltningsrätt*), žalbeni upravni sudovi (*kammarrätt*) i Vrhovni upravni sud (*Högsta förvaltningsdomstolen*)

posebni sudovi koji odlučuju o sporovima u okviru različitih posebnih područja, kao što je radni sud (*Arbetsdomstolen*).

Zahtjev za revizijom koju provodi švedsko tijelo za reviziju

Različiti pravobranitelji provjeravaju poštovanje ljudskih prava.

Svatko tko smatra da je tijelo ili službenik u nadležnosti države ili općinskog sektora prema njemu pogrešno i nepravedno postupao može se žaliti pučkom pravobranitelju (*Justitieombudsmannen*). Pučki pravobranitelj nadzire primjenu zakona i drugih propisa u javnim djelatnostima.

Nadzor pučkog pravobranitelja u skladu s njegovim mandatom obuhvaća i „druge pojedince čije zaposlenje ili radni odnos uključuje izvršavanje javne ovlasti u mjeri u kojoj se odnosi na taj aspekt njihove djelatnosti” i „službenike i zaposlenike javnih poduzeća dok u ime tih poduzeća obavljaju djelatnosti u okviru kojih vlada izvršava odlučujući utjecaj putem posredništva ili poduzeća”.

Određene nadzorne funkcije obavlja i ministar pravosuđa (*justitiekanslern*), kojeg imenuje vlada. Dužnosti ministra pravosuđa uključuju razmatranje pritužbi i podmirivanje zahtjeva za naknadu štete upućenih državi.

Ured pučkog pravobranitelja za ravnopravnost (*diskrimineringsombudsmannen*) vladina je agencija odgovorna za praćenje usklađenosti sa Zakonom o diskriminaciji. Pučki pravobranitelj u prvostupanjskim presudama dužan je pokušati potaknuti pojedince da dobrovoljno poštuju zakone koje se na njih odnose. Međutim, pučki pravobranitelj može i pokrenuti sudski postupak u ime pojedinca koji na to pristane. Oni koji prekrše Zakon o diskriminaciji mogu biti proglašeni odgovornima za naknadu štete diskriminiranoj osobi.

Žalbe nacionalnoj kontaktnoj točki

U Smjernicama OECD-a za multinacionalna poduzeća pruža se mogućnost da se o predmetu odlučuje putem nacionalnih kontaktnih točaka. Švedska nacionalna kontaktna točka primjer je trostrane suradnje države, poslovnog sektora i sindikata.

Državu predstavlja Ministarstvo vanjskih poslova koje saziva sastanke, a mogu biti pozvani i drugi vladini odjeli. Poslovni sektor predstavljaju Konfederacija švedskih poduzeća, Švedski trgovinski savez i Švedska federacija vlasnika poduzeća, a sindikate predstavljaju Švedska konfederacija sindikata, Švedska konfederacija strukovnih udruženja, Unionen, IF Metall i Švedsko udruženje diplomiranih inženjera. Budući da su smjernice dobrovoljne, nacionalna kontaktna točka nema mogućnost izricanja kazni. Glavna zadaća kontaktne točke jest potaknuti trgovačka društva na poštovanje smjernica i suradnju u rješavanju problema u pojedinačnim predmetima putem dijaloga i rasprava.

 [Nacionalna kontaktna točka – Regeringen.se](https://www.regeringen.se)

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljno izrabljivanje radne snage?

Ne postoje posebna pravila za teške povrede ljudskih prava na nacionalnoj ili međunarodnoj razini. Međutim, načelo proporcionalnosti doprinosi ocjenjivanju povreda ljudskih prava, uključujući težinu povrede. Sudska zaštita u slučaju povrede ljudskih prava zajamčena je Europskom konvencijom o ljudskim pravima, Poveljom Europske unije o temeljnim pravima i švedskim ustavom.

3. Žrtva sam povreda ljudskih prava zbog aktivnosti europskog transnacionalnog trgovačkog društva koje su počinjene izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za podnošenje zahtjeva zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

Uvjeti za pokretanje postupka pred švedskim sudom

Osnovni uvjet prema kojemu strani državljanin može pokrenuti sudski postupak pred švedskim sudom jest mogućnost utvrđivanja švedske nadležnosti, tj. potvrde da je švedski sud nadležan proglasiti tužbu dopuštenom. Mogućnosti za to razlikuju se u različitim slučajevima:

Ako je ljudska prava pojedinca prekršilo švedsko trgovačko društvo ili njegova podružnica u inozemstvu, postupak protiv predmetnog trgovačkog društva u načelu se uvijek može pokrenuti pred švedskim sudom.

Ako je povredu počinilo društvo kći sa sjedištem u trećoj zemlji (tj. izvan EU-a, Islanda, Norveške i Švicarske) koje je u švedskom vlasništvu ili pod nadzorom švedskih tijela, postupak protiv podružnice može se pokrenuti pred sudom u Švedskoj samo pod određenim uvjetima.

Ako je povredu počinilo društvo kći sa sjedištem u drugoj državi EU-a ili Islandu, Norveškoj ili Švicarskoj, koje je u švedskom vlasništvu ili pod nadzorom švedskih tijela, mogućnosti pokretanja postupka protiv podružnice pred sudom u Švedskoj ograničene su na iznimne situacije.

Opći uvjeti za švedsku nadležnost

Švedski sudovi moraju na vlastitu inicijativu ispitati imaju li nadležnost. Zahtjev je u švedskoj nadležnosti ako je švedski sud nadležan za rješavanje i donošenje presude o meritumu predmeta.

U slučajevima u kojima trgovačko društvo (tuženik) koje povređuje pravila ima domicil u državi članici EU-a, primjenjuje se Uredba Bruxelles I. Međutim, Uredba sadržava i niz pravila o nadležnosti čija primjena ne ovisi o tome gdje tuženik ima domicil. Ako tuženik ima domicil na Islandu, u Norveškoj ili Švicarskoj, Luganskom konvencijom utvrđuje se pitanje nadležnosti. Ako tuženik nema domicil unutar EU-a ili u zemlji potpisnici Luganske konvencije, pitanje nadležnosti utvrđuje se analognom primjenom pravila o sukobu nadležnosti iz poglavlja 10. švedskog Zakona o sudskom postupku, uzimajući u obzir da je dostupnost švedskog suda osnovni zahtjev na kojemu se temelji interes Švedske za pravosuđe.

Domicil pojedinca čija su prava povrijeđena u pravilu nije važan za primjenu Uredbe Bruxelles I. Međutim, u nekim slučajevima tužitelj mora imati domicil u državi članici ili se državi članici pripisuje okolnost koja je osnova za nadležnost.

Odlučujući čimbenik su okolnosti koje su osnova za nadležnost i moraju postojati u trenutku upućivanja predmeta sudu.

Mjerodavno pravo

Švedski sud koji primjenjuje švedsko međunarodno pravo određuje koje će se nacionalno pravo primjenjivati na zahtjev koji proizlazi iz kršenja prava i koji se vodi pred švedskim sudom. Općenito, to znači da se mora primjenjivati zakon zemlje u kojoj je došlo do povrede. Ako se povreda ljudskih prava nije dogodila

u Švedskoj, zahtjev žrtve rijetko će biti podložan švedskom pravu. To se primjenjuje neovisno o tome je li pojedinac odlučio temeljiti svoj zahtjev na ugovornoj osnovi (ugovor o radu) ili izvanugovornoj osnovi (u nedostatku ugovora o radu). Glavni razlog za to jest nedostatna povezanost sa Švedskom. Sadržaj stranog prava činjenično je pitanje na švedskim sudovima za razliku od švedskog prava. Stoga pojedinac koji svoj zahtjev temelji na stranom pravu mora iznijeti dokaze kojima to potkrepljuje, tj. u obliku izjave stručnjaka. To može dovesti do određenih troškova.

Čak i ako zahtjev podliježe stranom pravu, švedski sudovi mogu imati određeni prostor za primjenu švedskog prava ako je riječ o međunarodno obvezujućim pravilima ili ako je strano pravo protivno švedskom javnom redu. Međutim, takvi se hitni postupci primjenjuju vrlo rijetko. Dok se ne uspostavi sudska praksa, primjerice, Suda Europske unije i švedskih sudova, neće biti razjašnjeno i u kojoj mjeri zahtjev za naknadu štete koji se odnosi na kršenje ljudskih prava dovodi do primjene tih pravila izuzeća, primjerice kao rezultat nedostataka u zaštiti prava u zemlji u kojoj je nastala povreda.

Praktične mogućnosti pojedinca koje se odnose na pokretanje postupka pred švedskim sudom

Ako postoji švedska nadležnost i zaštićeno potraživanje koje se može izvršiti (npr. na temelju primjenjivog stranog prava), pristup švedskim sudovima relativno je dobar. Nadalje, pravne mogućnosti stranog državljanina da djeluje kao strana u švedskom sporu u načelu se mogu usporediti s pravnim mogućnostima švedskih državljanina.

Ako bi strani državljanin nailazio na financijske ili druge praktične prepreke zbog dolaska na nadležni švedski sud, može se pretpostaviti da bi sud nastojao riješiti taj problem, npr. tako što bi dopustio da se osoba pojavi putem telefona ili videoveze.

Neki strani državljanini koji nemaju domicil u Švedskoj i koji pokreću postupak protiv švedske pravne osobe na švedskom sudu moraju na zahtjev tuženika dati jamstvo za buduće pravne troškove tuženika. Strani državljanini i pravne osobe koji su izuzeti od obveze davanja jamstva navedeni su u *Obavijesti o izuzećima za strane tužitelje u određenim postupcima od davanja jamstva za pravne troškove* od 15. svibnja 2014.

Mogućnosti stranog državljanina da osigura javna sredstva za sudske pristojbe i naknadu za pučkog pravobranitelja ograničene su, barem ako je riječ o građaninu treće zemlje. Najveća prilika za javno financiranje jest ako se zahtjev za naknadu štete predstavi kao pojedinačni zahtjev povezan s kaznenim predmetom. Mogućnosti uspostavljanja privatnog financiranja inače uvelike ovise o osobnim financijskim i društvenim okolnostima stranog državljanina.

Više informacija

Memorandum Ministarstva vanjskih poslova koji se odnosi na mogućnost pojedinca da pokrene postupak protiv švedskog trgovačkog društva pred švedskim sudom zbog kršenja ljudskih prava koja su počinjena izvan Švedske. Mannheim Swartling (2015.)

<https://docplayer.se/7222881-Promemoria-till-utrikesdepartementet.html>

Dodatne informacije i smjernice o pokretanju postupka pred sudom možete pronaći na <https://www.domstol.se/en/>

4. Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Mogu li ta tijela istražiti moj predmet ako nisam građanin EU-a niti živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (kao što je inspektorat rada ili inspektorat za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

Vidjeti 1. pitanje.

Švedski institut za ljudska prava ne obrađuje pritužbe pojedinaca koje se odnose na kršenja ljudskih prava.

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede koje su nastupile izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih aktivnosti u vašoj zemlji? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju tih sustava?

Mehanizmi pravne zaštite trgovačkih društava

Trgovačka društva dužna su osigurati da se njihovim aktivnostima ne krše ničija ljudska prava te pokušati pronaći odgovarajući način za poboljšanje situacije predmetnoj osobi ako je trgovačko društvo uzrokovalo ili pridonijelo kršenju prava ili je bilo s time povezano. Takva pravna zaštita može uključivati ispriku, osiguravanje financijske ili nefinancijske naknade ili nešto drugo oko čega su se dogovorili predmetna osoba i trgovačko društvo. Situacija je kompliciranija ako društvo nije pridonijelo negativnom učinku, nego je učinak izravno povezan s njegovom aktivnošću. U takvim slučajevima trebalo bi iskoristiti utjecaj društva za upravljanje negativnim učinkom ako ga društvo ima dovoljno.

Ne postoji standardni model prema kojem bi trgovačko društvo trebalo na najbolji način organizirati vlastite mehanizme za pritužbe i mehanizme pravne zaštite. Svako trgovačko društvo mora na temelju svojih posebnosti samo odlučiti što je prikladno.

Neka od mjerila:

otvorenost – olakšati dijalog s onima na koje je utjecalo ponašanje trgovačkog društva

pregovori i razgovori s predstavnicima zaposlenika često su dobra osnova za djelotvorne mjere u slučajevima koji se odnose na zaposlenike
smjernice o tome kako osobe u trgovačkom društvu mogu unutar društva upozoriti na povredu dužnosti, kako popratiti to upozorenje i kako zaštititi osobe koje su na to upozorile

sustav za rješavanje pritužbi u okviru kojeg bi se osobe izvan društva mogle izjasniti ako smatraju da je društvo negativno utjecalo na njih ili druge ili će negativno utjecati na njih skrenuo bi pozornost društva na taj problem na siguran i anonimn način.

Vlada je donijela novo zakonodavstvo o izvješćivanju o održivosti za velika trgovačka društva, koje ima ambicioznija rješenja od direktiva EU-a, kao i jasnije kriterije održivosti u Zakonu o javnoj nabavi te snažniju pravnu zaštitu za zviždače.

Novo zakonodavstvo o izvješćivanju o održivosti stupilo je na snagu u prosincu 2016., nakon čega su sva velika trgovačka društva s više od 250 zaposlenika postala obvezna provoditi izvješćivanje o održivosti. Osim informacija o učinku na okoliš, socijalnim uvjetima, jednakosti i prevenciji korupcije izvješća bi, ako je to potrebno za razumijevanje razvoja, položaja i rezultata trgovačkog društva, trebala sadržavati i informacije o mjerama kojima se osigurava poštovanje ljudskih prava, uključujući prava zaposlenika.

Švedski parlament u siječnju 2017. donio je i strogo zakonodavstvo o zaštiti zaposlenika koji upozore na tešku povredu dužnosti u okviru djelatnosti svojeg poslodavca („zviždači“). U skladu s tom posebnom zaštitom zaposlenici koji su žrtve odmazde poslodavaca imat će pravo na naknadu štete.

Javna izvješća

Poslovanje i ljudska prava: opipljivi nedostaci i propusti u švedskom pravu. Prijava Švedskoj agenciji za javno upravljanje. Enact Sustainable Strategies (Enact), društvo za poslovno savjetovanje specijalizirano za razvoj održivog poslovanja i odgovorno poduzetništvo.

<https://www.enact.se/> Poslovanje i ljudska prava: opipljivi nedostaci i propusti u švedskom pravu. Enact (statskontoret.se)

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima? Koje će troškove pravna pomoć pokriti? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

Žrtve povreda ljudskih prava koja su počinila poduzeća nemaju posebna prava (vidjeti 1. pitanje).

Postoji mogućnost dobivanja pravne pomoći u skladu sa Zakonom o pravnoj pomoći (1996:1619). Sud ili tijelo za pravnu pomoć (*Rättshjälpsmyndigheten*) uvijek utvrđuju imate li pravo na pravnu pomoć.

Pravna pomoć obično se primjenjuje na privatne osobe, a ne na udruge, trgovačka društva ili slično. U iznimnim slučajevima trgovac ili posjed također može dobiti pravnu pomoć.

Vaša financijska sredstva temelje se na vašem izračunanom godišnjem prihodu prije oporezivanja. Oduzmite od 15 000 SEK do najviše 75 000 SEK za svako dijete čijim troškovima uzdržavanja pridonosite. Iznos se mora prilagoditi i ako imate imovinu ili dugove koji utječu na vašu sposobnost plaćanja. Kako biste dobili pravnu pomoć, vaša financijska sredstva ne smiju prelaziti 260 000 SEK/godišnje. Nakon što vam stigne obavijest da ste dobili pravnu pomoć, morate sami platiti dio troškova. Pravna pomoć za odrasle osobe nikad nije potpuno besplatna, a dio koji sami plaćate naziva se naknada za pravnu pomoć. Vaša naknada za pravnu pomoć nikad ne može biti veća od troškova pravne pomoći.

Pokriće troškova pravne zaštite vrsta je osiguranja koja je u većini slučajeva uključena u osiguranje doma i imovine, osiguranje doma i stanovanja i osiguranje doma za odmor. Pokriće troškova pravne zaštite znači da u okviru vašeg osiguranja možete platiti troškove pravnog stručnjaka ili odvjetnika. Uvjeti za pokriće troškova pravne zaštite mogu se razlikovati među osiguravajućim društvima, stoga je važno da provjerite uvjete osiguranja.

U odjeljku 35. Pravidnika o pravnoj pomoći (1997:404) utvrđuje se prema kojim stranim državljanima treba postupati na isti način kao i sa švedskim građanima u pitanjima povezanim sa uvjetima za ostvarivanje prava na pravnu pomoć u skladu sa Zakonom o pravnoj pomoći.

Posljednji put ažurirano: 26/04/2023

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Poslovanje i ljudska prava - Škotska

1. Koju vrstu sudske zaštite mogu dobiti u vašoj zemlji kao žrtva povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Uključuje li ta zaštita naknadu?

Zakonom o Škotskoj iz 1998. zahtijeva se da svi propisi koje donese škotski parlament i svi akti članova škotske vlade budu u skladu s pravima utvrđenima Europskom konvencijom o ljudskim pravima. Zakonom o ljudskim pravima iz 1998. zabranjeno je da tijela javne vlasti u Škotskoj postupaju protivno pravima iz Konvencije. Ako dođe do povrede ljudskih prava, škotski sudovi ovlašteni su odlučivati u predmetima i pružati pravne lijekove.

Zakonom o trgovačkim društvima iz 2006. utvrđena je pravna osnova na temelju koje se poduzeća osnivaju i vode. Krunski ured i služba javnog tužiteljstva (*Crown Office and Procurator Fiscal Service*, COPFS) može pokrenuti postupak protiv škotskih poduzeća pred škotskim sudovima ako postoje dokazi da je počinjeno kazneno djelo.

Zakonom o trgovini ljudima i njihovu izrabljivanju (Škotska) iz 2015. konsolidiran je i ojačan postojeći kazneni zakon Ujedinjene Kraljevine protiv trgovine ljudima i njihova izrabljivanja te se poboljšava status žrtava i potpora koja im se pruža.

Zakon sadržava odredbe o uspostavi jedinstvenog kaznenog djela trgovine ljudima za sve vrste izrabljivanja odraslih osoba i djece, njime se uspostavlja strože zakonske kazne za trgovinu ljudima koje se primjenjuju u slučaju drugih kaznenih djela te je preoblikovano prethodno zasebno kazneno djelo ropstva, služenja i prisilnog ili obveznog rada.

U članku 4. Zakona iz 2015. navodi se da se kazneno djelo ropstva, služenja i prisilnog ili obveznog rada mora tumačiti u skladu s člankom 4. Europske konvencije o ljudskim pravima.

Pravne osobe (npr. poduzeće), udruženja i partnerstva bez pravne osobnosti mogu biti proglašeni krivima za kazneno djelo trgovine ljudima ili za kazneno djelo iz članka 4. Zakona iz 2015. Člankom 39. Zakona iz 2015. predviđeno je da relevantne osobe u takvom tijelu (kao što je direktor) također mogu biti proglašene krivima za prethodno opisano kazneno djelo.

Kako je propisano Zakonom iz 2015., glavni državni odvjetnik objavio je upute za tužitelje o kaznenom progonu navodnih ili potvrđenih žrtava kaznenog djela trgovine ljudima i kaznenog djela iz članka 4. (ropstvo, služenje i prisilni ili obvezni rad). COPFS i dalje primjenjuje te upute kako bi se zajamčilo da žrtve ne podliježu kaznenom progonu zbog kaznenih djela koja su počinile kao posljedicu toga.

Škotski pravobranitelj za javnu službu ima široku nadležnost. To je posljednji stupanj za rješavanje pritužbi na rad većine decentraliziranih javnih službi u Škotskoj. Škotski pravobranitelj za javnu službu pruža i neovisne usluge preispitivanja za škotski fond za socijalnu skrb s ovlastima da poništi ili izmijeni odluke koje donose vijeća o zahtjevima za skrb zajednice i dodjelu bespovratnih sredstava za krizne situacije. Škotski pravobranitelj za javnu službu ima vrlo ograničenu ulogu u pogledu naknade. Rezultate postupaka koje provodi obično iznosi u obliku preporuka javnim službama koje su predmet pritužbe.

Njegove ovlasti i dužnosti utvrđene su Zakonom o škotskom pravobranitelju za javnu službu iz 2002.

Ako osoba smatra da su joj povrijeđena ljudska prava, može zatražiti neovisno pravno savjetovanje.

2. Postoje li posebna pravila za teške povrede ljudskih prava? Primjenjuju li se ta pravila na kaznena djela protiv okoliša ili ozbiljno izrabljivanje radne snage?

U Izjavi o zemljišnim pravima i odgovornostima u Škotskoj, koju je škotska vlada objavila u skladu sa Zakonom o zemljišnoj reformi (Škotska) iz 2016., utvrđeno je šest načela za pomoć u oblikovanju politike o zemljišnim pitanjima u Škotskoj. Prvo je od tih načela sljedeće: „Općim okvirom zemljišnih prava, odgovornosti i javnih politika trebala bi se promicati, ostvarivati i poštovati relevantna ljudska prava povezana sa zemljištem, pridonositi javnom interesu i dobrobiti te uravnotežiti javne i privatne interese. Okvirom bi se trebao podupirati održivi gospodarski razvoj, štiti i unaprjeđivati okoliš, pomagati u postizanju socijalne pravde i izgradnji pravednijeg društva.”

Zakonom iz 2016. zahtijeva se da škotski ministri redovito preispituju Izjavu i podnose izvješće Parlamentu.

Odgovor na pitanje br. 1 sadržava informacije o trgovini ljudima i njihovu izrabljivanju.

3. Žrtva sam povrede ljudskih prava zbog aktivnosti europske transnacionalne korporacije koja je počinjena izvan Europske unije. Imam li pristup sudovima u vašoj zemlji ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Koji su uvjeti za traženje pravne zaštite zbog povrede mojih prava? Gdje mogu pronaći više informacija?

Posebni pravni lijekovi dostupni u slučaju povrede ljudskih prava ovisit će o tome je li to pravo predviđeno engleskim općim pravom ili zakonom.

Člankom 2. Zakona o trgovini ljudima i njihovu izrabljivanju (Škotska) iz 2015. predviđena je primjena kaznenog djela trgovine ljudima u Ujedinjenoj Kraljevini i drugdje, što odražava činjenicu da aktivnost trgovine ljudima može uključivati aktivnosti koje se u cijelosti ili djelomično odvijaju izvan Škotske.

Zakonom iz 2015. predviđeno je i da državljanin Ujedinjene Kraljevine, osoba koja je u trenutku počinjenja kaznenog djela imala uobičajeno boravište u Škotskoj ili pravna osoba osnovana u skladu s pravom nekog dijela Ujedinjene Kraljevine čini kazneno djelo izrabljivanja ljudi neovisno o tome gdje se relevantna radnja dogodila. Ima li osoba uobičajeno boravište u Škotskoj odredit će se na temelju svih činjenica i okolnosti slučaja. Smatra se da je bilo koja druga osoba počinila kazneno djelo trgovine ljudima samo ako se bilo koji dio relevantne radnje odvijala u Ujedinjenoj Kraljevini ili ako je relevantna radnja poduzeta s ciljem dolaska ili ulaska neke osobe u Ujedinjenu Kraljevinu, odlaska iz nje ili putovanja unutar nje.

4. Mogu li pučki pravobranitelji, tijela za ravnopravnost ili nacionalne institucije za ljudska prava pružiti potporu žrtvama povreda ljudskih prava koje su počinile europske transnacionalne korporacije izvan Europske unije? Mogu li ta tijela istražiti moj predmet ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u? Postoje li u vašoj zemlji druge javne službe (kao što je inspektorat rada ili inspektorat za zaštitu okoliša) koje mogu istražiti moj predmet? Gdje mogu pronaći informacije o svojim pravima?

Regulatorni okvir za poduzeća u Škotskoj uvelike je sličan onome u ostatku Ujedinjene Kraljevine i Europe, a niz različitih regulatornih tijela uređuje poslovne aktivnosti. Njihove su provedbene ovlasti usmjerene na kažnjavanje poduzeća, a ne na potporu žrtvama. Međutim, ako aktivnost ima element kaznenog djela, mehanizme uspostavljaju policija i druge vladine agencije.

U Škotskoj postoje dvije nacionalne institucije za ljudska prava:

[Škotska komisija za ljudska prava](#) (Scottish Human Rights Commission, SHRC)

[Komisija za zaštitu jednakosti i ljudskih prava](#) (Equality and Human Rights Commission, EHRC)

Škotska komisija za ljudska prava i Komisija za jednakost i ljudska prava dijele nadležnost u području ljudskih prava te obje imaju važnu, iako različitu, ulogu u promicanju i praćenju provedbe međunarodno priznatih ljudskih prava na nacionalnoj razini. Ovlasti tih komisija opisane su na njihovim internetskim stranicama.

Škotski pravobranitelj za javnu službu u posljednjem stupnju odlučuje o pritužbama na rad većine decentraliziranih javnih službi u Škotskoj. Pravobranitelj je neovisni dužnosnik te u obavljanju svojih dužnosti ne podliježe uputama ili kontroli ni jednog člana škotske vlade ili škotskog parlamenta. Pri rješavanju pritužbe škotski pravobranitelj za javnu službu može razmotriti navodne povrede ljudskih prava. Nije vjerojatno da se neka europska transnacionalna korporacija nalazi na popisu tijela koja mogu podnijeti pritužbu škotskom pravobranitelju za javnu službu. Škotski pravobranitelj za javnu službu može razmotriti pritužbe na usluge privatnog ili dobrovoljnog sektora ako se one pružaju u ime tijela koje je u njegovoj nadležnosti.

Osim toga, u članku 9. stavcima 4. i 5. Zakona o škotskom pravobranitelju za javnu službu iz 2002. navodi se tko može podnijeti pritužbu škotskom pravobranitelju za javnu službu. Takve osobe u trenutku podnošenja pritužbe moraju imati boravište u Ujedinjenoj Kraljevini ili su se radnje koje su predmet pritužbe morale dogoditi dok se osoba nalazila na području Ujedinjene Kraljevine.

5. Određuje li vaša zemlja europskim transnacionalnim korporacijama obvezu uvođenja mehanizama za podnošenje pritužbi ili usluga mirenja za povrede koje su posljedica njihovih poslovnih aktivnosti? Primjenjuju li se te obveze i na povrede koje su počinjene izvan Europske unije? Tko je nadležan za praćenje tih aktivnosti u vašoj zemlji? Postoje li javna izvješća s informacijama o funkcioniranju sustava?

Ujedinjena Kraljevina uspostavila je Nacionalnu kontaktnu točku za Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća, koje sadržavaju skup preporuka za odgovorno poslovanje koje se, među ostalim, odnose na ljudska prava. Kao dio Ministarstva međunarodne trgovine Nacionalna kontaktna točka Ujedinjene Kraljevine odgovorna je za informiranje o Smjernicama OECD-a i za provedbu povezanog mehanizma za podnošenje pritužbi. Ako poduzeće krši Smjernice OECD-a, bilo koja zainteresirana strana, uključujući njegove zaposlenike ili njihove sindikate te zajednice na koje utječu aktivnosti poduzeća, može podnijeti pritužbu Nacionalnoj kontaktnoj točki. Nacionalna kontaktna točka posreduje u svrhu postizanja sporazuma između stranaka, a ako to nije moguće, odluka o tome je li poduzeće postupilo protivno Smjernicama objavljuje se i stavlja na raspolaganje javnosti. Informacije o podnošenju pritužbe možete pronaći na [internetskim stranicama Nacionalne kontaktne točke](#).

Za usluge savjetovanja i posredovanja u Ujedinjenoj Kraljevini možete se obratiti i [Uredu za savjetovanje građana](#) i [Službi za savjetovanje, mirenje i arbitražu](#).

6. Imam li posebna prava ako sam ranjiva žrtva koja traži zaštitu zbog povrede ljudskih prava koju je počinilo poduzeće? Imam li pristup pravnoj pomoći i pod kojim uvjetima? Koje će troškove pravna pomoć pokriti? Imam li pristup pravnoj pomoći pod istim uvjetima ako nisam građanin EU-a ili ne živim u EU-u?

Javno financirana pravna pomoć omogućuje osobama da poduzmu radnje za zaštitu svojih prava ili da plate svoju obranu ako si to inače ne bi mogle priuštiti. Pri podnošenju zahtjeva za pravnu pomoć u skladu sa Zakonom o pravnoj pomoći (Škotska) iz 1986. nije potrebno imati boravište u Škotskoj. Postoje dvije vrste pravne pomoći u građanskim stvarima:

i. pružanje savjeta i pomoći, pri čemu pravni zastupnik može savjetovati, postavljati upite i komunicirati s drugima u ime klijenta; savjeti i pomoć dostupni su za pitanja iz škotskog prava (uključujući pravo Ujedinjene Kraljevine koje se primjenjuje u Škotskoj), ali se općenito ne mogu pružati u postupcima pred sudom

ii. pravna pomoć u građanskim stvarima koja je dostupna u postupcima pred škotskim sudovima.

Obje vrste pravne pomoći u građanskim stvarima podliježu zakonskim kriterijima prihvatljivosti. Pružanje savjeta i pomoći podliježe financijskim kriterijima prihvatljivosti. Kriteriji prihvatljivosti za osobe koje traže pristup pravnoj pomoći u građanskim stvarima dosljedni su i transparentni, a podneseni zahtjevi podliježu zakonski propisanim ispitivanjima. Prva dva ispitivanja odnose se na pravnu osnovanost zahtjeva. Mora se dokazati da postoji pravna osnova za predmet za koji se traži pravna pomoć („osnovana sumnja”) te da je razumno upotrijebiti javna sredstva u potporu predmetu. Treće ispitivanje odnosi se na financijsku situaciju podnositelja zahtjeva.

Više informacija možete pronaći na [internetskim stranicama Škotskog odbora za pravnu pomoć](#).

U skladu s člankom 9. Zakona o trgovini ljudima i njihovu izrabljivanju (Škotska) iz 2015. škotski ministri ovlašteni su odrediti razdoblje tijekom kojeg se odraslim osobama mora pružati potpora i pomoć ako postoje opravdani razlozi da se vjeruje da su bili žrtve kaznenog djela trgovine ljudima i izrabljivanja ljudi. Propisima koji su stupili na snagu 1. travnja 2018. utvrđeno je razdoblje potpore od 90 dana koje uključuje pružanje potpore i pomoći za, među ostalim, sljedeće svrhe:

smještaj

svakodnevni život

liječničko savjetovanje i liječenje (uključujući psihološku procjenu i liječenje)

pismeno i usmeno prevođenje

savjetovanje

pravno savjetovanje

informacije o drugim uslugama dostupnima odrasloj osobi

repatrijaciju.

U članku 10. Zakona iz 2015. navedene su ovlasti škotskih ministara da donose propise o potpori i pomoći koja se može pružiti odrasloj osobi koja jest ili se za nju čini da je žrtva ropstva, služenja i prisilnog ili obveznog rada. U propisima koji su stupili na snagu 1. travnja 2018. navedeno je da bi postupak utvrđivanja je li odrasla osoba žrtva takvog kaznenog djela, pružena potpora i pomoć te razdoblje za koje je to predviđeno trebali biti jednaki kao za žrtvu kaznenog djela trgovine ljudima i izrabljivanja ljudi.

Škotska vlada sklopila je sporazume o financiranju s organizacijom [Migrant Help \(Pomoć za migrante\)](#) (koja pruža potporu odraslim žrtvama trgovine ljudima i izrabljivanja ljudi, osim žena koje su žrtve trgovine ljudima radi komercijalnog seksualnog iskorištavanja) te organizacijom [Trafficking Awareness Raising Alliance \(Savez za informiranje o trgovini ljudima\)](#) (koja pruža potporu ženama koje su žrtve trgovine ljudima radi komercijalnog seksualnog iskorištavanja). [Centar za potporu \(Anchor Service\)](#), koji je dio nacionalnog zdravstvenog sustava (NHS) za područje Greater Glasgow i Clyde, prima sredstva i za pružanje psihološke pomoći svim odraslim žrtvama trgovine ljudima i izrabljivanja ljudi koje su utvrđene u Škotskoj.

Posljednji put ažurirano: 30/07/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.